

המזמרה

עתו שבועי

רכר עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת .....

מחיר החתימה על המצפה עם ההוספה הספרותית החדשית:

באוסטריא-אונגריא:	
לשנה	7 כתרין
לחצי שנה	3.50
לרבע	1.75

באשכנז:	
לשנה	8— כתרין
ביתר הארצות:	
לשנה 9 כתרין	— 9.50 פראנק.

על "המצפה" בלי ההוספה הספרותית אין לחתום. אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גודל השמה.

ברכת מז"ט חצי הכתר. בראש הגליון שני כתרין.

גליון בודד 12 הדר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו. כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו. המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם מקומו הקודם.

חאדרסה לבית המערכת ולארמיניסטרציה: „Hamicpe“ ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

Kraków, 3 Padziernika 1906.

גליון מ—מא

קראה יד תשרי תרס"ו.

געלה נפשם בו, כי הרפש כבר הטביע את חותמו עליהם ויהיו לבו ולקלסה ליושבי הארמונות.

פתאם יצאה רוח אהרת מאת הארמונות ויקראו לבעלי הסכה לבוא לשבת בתוכם ויבטיחום לפתוח לפניהם את ארמונותיהם. אחרים נסו לצאת ויתקבלו בזרועות פתוחות ובהכה יתרה אל הארמונות.

אחריתם יצאו עוד אחרים ועוד אחרים והסכה היתה צפויה להתרוקן כליל; אבל עד מהרה באה רוח אהרת בלב בעלי הארמונות, בראותם כי רבו המתפרצים כבהלה להכנס אל ארמונותיהם ותפל עליהם אימתה ופחד ויאמרו: עוד מעט ומלאו הארמונות מיושבי הסכה עד אפס מקום ודחקו את רגלינו ונחלו את מקומותינו. וימהרו ויכגרו את הארמונות על מסגר וידחפו את המתפרצים לאחור. אלה הנדחפים הכרחו לשוב אל סכתם העתיקה, אבל לא יכלו עוד לחיות בה בשלום כמלפנים, כי עיניהם כבר נפקחו לראות, כי יש ארמונות בעולם ויש חיי רוחה בלי הדרת תמיד וכלי רפש ובז. ויועדו יחדו ויקראו גם את הנשארים, אשר עוד טרם זוה רגלם מתוך הסכה ויועצו וימתיקו סוד מה לעשות, לרפאות את הסכה החרושה. ויהי ביניהם חכם אחד ויאמר: אין עצה אחרת בלתי אם לעשות את סכך הסכה מגדולי הקרקע, כי בטבעם לנקות את האויר. וגם אינם מקבלים טמאה, בעוד שהמרכדים היפים מקבלים טמאה וגם מעוררים את קנאת בני הארמונות. העצה הזאת ישרה בעיני רבים, רק נחלקו בדעותיהם

לפעמים סעורה ארעית מהוצה לה, להם הלחץ יעביר לפעמים את יושביה על דעתם, אבל קבע לא יקבעו סעודתם שם, רק בתוך הסכה, וישן לא יישנו אף שנה ארעית מהוצה לה... הן הישן שוכח את נפשו והשוכח את נפשו אף רגע הנהו בסכנה להיות למרף לחמת הרוח וזעפו הנורא.

ומה רבו קורות ימי הסכה הזאת. הסכה הרצוצה והשבורה היתה לפני ארמון נחמד בנוי בנאוה בין הררי עד וכרמי זית ונפנים, ארזים ואלונים פרשו את צלם עליו מסכיב למשיבת נפש ויתנו לו הוד ויפעה להרגין לב. אבל פתאם קמה סואה נוראה, רוח זלעפות וקטב משחית ויסקערוהו ממקומו ויטלטלוהו לאפסי ארץ ויהפך הארמון לסכת נודדים ויהפך ההיכל לדירת ארעי וגם על יושביה באה רוח אחרת ותצא גזרה מאתם, כי כל המחבר לקרקע פסול לסכך, ומאז אין לסכה עמדה בארץ והיא נדה ונעה ומרפת כאויר ומבקשת לה המרים שונים ומיזגים לעשות מהם את הסכך. היו ימים, אשר מצאו את הזהב טוב לסכך באמרם: אן כזה סוכך ומנין, ויהי מראה הסכה משנה מאד, כלה סדוקה ומנפצה ופני יושביה שחרו משחור ורק הסכך היה זהב. אבל מה היתה אחרית הדבר? מכיון שראו בעלי הארמונות את הרבר הזה ותבער קנאתם באש ויתנפלו עליה. בזאבי ערכות ויהמסו ויגלו את כל סככה ואותה דחפו מכין הארמונות ויקציעו לה מקום בין הבוצות והרפשים. עברו ימים רבים ויתרגלו יושבי הסכה לחיי הרפש וישכחו כי יש ארמונות בתבל ויחיו ככל אשר יכלו ויבקשו את פרנסתם ברפש ולא

בגלל החג יופיע הגליון הבא ביום ו' פ' נח. הננו מברכים את כל קוראינו וסופרינו בשמחת החג. מוציא "המצפה".

סכת פלאים.

זה אלפי שנה מתגודדת הסכה הרצוצה כנוד הקנה לכל רוח סועה וסער, זה אלפי שנה מטלמלת המלונה הרעועה לכל עבר ומשילכת אל כל הסלעים והכפים. וראה זה פלא. הסלעים והכפים, יש אשר כבר התפוצצו והיא עוד טרם התפרקה. צלחה נוראה ומשתרעת לארך אין קץ ומרבה אלפי מונים סחמתה המעטת המוציאה אך פה ושם דרך איוז סדקים ולעתים רחוקות ובכל זאת די אור לה פנימה, להאיר את מחשבי יושביה. התדעו מאין יבוא האור ההוא? האור ההוא בא מן הכוכבים הקמנים המעטים הנשקפים לה בעד סדקי הסכך, שאליהם נשואות העינים הדולפות ומבקשות להן פתרון לשאלתן הנצחית, והכוכבים ההם רומזים וקורצים בעיני אם רחמניה לאמר: אל תביטו כי הננו כל כך רחוקים, יש בנו די אור להאיר את מחשבי לבותיכם, יחלו, צפו, כי יש תקוה! הרוח הומה וסוער מחוץ, מסתער היא אליה בכל חמת כחו, קורע ממנה גזרים. גזרים, אבל יושביה לא יעזבוה כנלל זה, הם יסתפקו גם בשלשה דפנות, גם בשני דפנות וצורת הפתח וממנה לא ימושו. אמנם יש אשר לא יוכלו לעמוד כנסיון ואכלו

זווג מן השמים.

יום הראשון של סכות אחר הצהרים. סכותו שר ר' ישכר פילצנער מלאה המון חסידים צוהלים, כלם מבוססים ופניהם אדמים, עיניהם נוצצות וידיהם מתנועעות תנועה חזקה, דבורם יוצא בהתלהבות ובהם לוחם מפיהם, כי המשקה הרתיח את דם עורקיהם. על פני כלם נכרה שביעת רצון; שבעים רצון הם מהתלהבותם, אשר לפי דמיונם היא באה מן הנפש ולא מן הקיבה, התתעוררות היא פשוטה, אתערותא דלעילא. כך צריך היה להיות, מלא הם ורגש ולא כאותם בעלי-הבתים הקרים. גם מרגישים הם, כי עלו עתה כמררנה גבויה של „אהבת ישראל". נכונים הם עתה לחבק ולנשק איש את רעהו.

על השלדון מוצגם בקבוקים גדולים, מלאים למחצה במי רבש, אשר נתנו בתור „תקון", שני המחתנים, אשר הודמנו עתה לפנדק אחד. ר' ישכר פילצנער, אשר התחתן בכנו עם בתו של ר' שמריה פלינצנער. ימים אחדים לפני החג עשו „תקיעת-בף" והתנאים נועדו לחוה"מ.

מנדל השדכן קלל את מולו הרע ויאמר: אם אין מול לאדם או תשוטמנה עיניו במרחקים, בעוד שחתת רגליו מתגלגלים רצי כסף. הוא בתת את רגליו

ומעיניו המקאות נגה וניו.
דמעה מוהירה נובעת.
והדמעה החמה נפקה ער
ישראל העמד מתחת
והטפה הקטנה היתה קגרי.
קשטף תשוקה נצחת.

ותסור לה דרך ללב העם
ותפירה תחלתו וכחו.
ורוחו הכביר של רבו הרם
לנצח נשאר בתוכו.

ומשה עורנו עומד חי
באלפי, אלפי לקבות,
לא יבשה הדמעה, שנפלה לפני
התשוקה לארץ האבות...

ל-ר.

פיריטון.

משה.

הקב"ה אומר ומשה
כותב בדמע (מנחות ל).

ויעל משה ער הר נבו
וירא מרחוק האדמה...
ותשוקה קדושה בערה בו
קעבור, קעבור שקמה. —
ואור ארזה יקר ונד
הוד פניהו קסה.
וישראק בניא עומד שח
קרנדי מורו הנשא.

נפשו תנביה קארץ עוף.
שקפניו קנפיה משתרעת

מנהיגם בדרשותיו; ומצד אחד שומע הוא את מענות בעה"ב, תיטכי הרעיון, המראים על נחיצות ביה"ב ונ"ב בכדי להציל את שארית הפלטה, למנוע בעד חלול שכת יזיבת הדת, התבוללות וכו'. אדם בזה עומד ומשתומם על התלהבות שתי המפלגות ואינו יודע מה לקרב ומה לרחק. ע"כ אנסה בזה בתור אחד המרגיש על עצמו את תוצאות החנוך המקולקל, להראות על איזו מגרעות בענין הזה ואולי ימצאו בעלי מעשה גם מצד החסידים ויתעוררו לעשות תקונים להטבת המצב. האמת נהנה להאמר, כי אנכי מצדי אינני רואה במוסדו של הד"ר יונג את הפתרון המחלט והישועה הרדיקלית, להסיר את הקלקול לגמרי, אין בכחו לפתור את השאלה המנקרת במחם של' בל הדיאנים על עתידות החנוך. מוסד בזה נברא בעקרו בשביל אותם האנשים, שכבר החליטו לחנך את בניהם באופן שהזמן דורש מאתם, והמה גם בלא זה היו מוצאים דרך אם בבי"ס כללי או בחנוך כיהו. אבל יודעים הם, כי במסרם את בניהם לבי"ס כללי הם מרחיקים אותם בידיים מרת היהדות ונפשם כואבת לצעד כזה, שהם עושים אותו רק מפני ההכרח. חנוך בבית דורש השגחה יתרה מצד האב והוצאות אין קץ ואינו בטיח. לאנשים כאלה המוסד הזה הוא במעין מים חיים במדבר ציה. ובכן ככל ערכו הרב הלא חוג פעולתו מצומצם ולא יתקן מאומה במקומות, שתקונים נחוצים שם מאד. המקומות האלה המה החדר וביהמ"ד, אשר רוב בע"כ ישלחו את בניהם שמה. והנני מבין במאמרי זה להרים את המסך מעל המגרעות השולטים שם, כדי לפקוח את עיני האבות המדמים, כי בשלחם את בניהם אל החרר ומשגמים להמלמד סבוס מסוים ואח"כ ישלחם לביהמ"ד המה יוצאים ידי חובתם, כי בדרך הזה הלכו גם אבותיהם ואינם רוצים להבין עד כמה נשתנו העתים מאז ועד היום. רבותי! אל תרמו את עצמכם! אותו הבנין — החנוך הרגיל — שהנכם עמלים להחזיקו הנה יסודותיו רעועים ורקובים כל כך עד שכל רוח מצויה יכולה להפילם. הסכנה גדולה עוד יותר מפני שהמחלה בעצמה אינה ידועה לכם. רוחם, לבם ונפשם של הבחורים זרים המה לכם, אין לכם אף מושג קל משאפוניהם ודרישותיהם, ע"כ הנכם עומדים משתוממים ונבהלים בשעה שהנכם מכורים אצלם סמני מהפכה פנימית, שהנכם קוראים לה ציונות, אפיקורסות וכו'. הננו רואים מעשים ככל יום, שבחורים אשר כלו את רוב ימיהם בביהמ"ד וכל מעיניהם היו רק היות דאביו ורבא, ספרי-שו"ת ומוסר, הנה פתאם מבלי שנדע את הסבה רוח אחרת נושב בעולמם, ודעותיהם והשקפותיהם, שהיו עד כה סגורות וחסומות, הן מנצצות ועולות ומתפרצות כחזקת ואינן יודעות

ממגדלי מקנה באוסטריא עצמה מוציאים מקניהם לאשכנז. אלו היה הדבר הזה, עזות פני ממלכה זעירה כסרביא בפני שכנתה האדירה אוסטריא, בימי קדם, היתה הממלכה הגדולה שולחת חיל צבא לכבוש את הארץ ולעשות את יושביה לעבדים נושאי מנחה. היום אין עושים כן. אוסטריא לא תכבוש את סרביא. אבל ישנם עוד אמצעים להכניע את סרביא ולהראותה, כי שריה לא טובתה דרשו, כי אם כל מה שעשו היה למלאות תאות בצעם, כי שחד רב לקחו שרי סרביא מידי בעלי החרשת וההון בצרפת ובאנגליא ובאשכנז, לסרב לאוסטריא ולבא עמהם בברית מסחר. עוד מעט ותפתח הסקופמישינא (מועצת הממלכה בסרביא) את עיניה ותרא מה פעלו שריהם בחמס דפלומטותם. אז יפול המניסטריום הרדיקלי בל הפוליטיקה הסרבית תשתנה. אבל לתקן את אשר עתו השרים עתה לא יוכלו.

המרירה בקובה. שפיכת הדמים הרבה בקובה לא יכלה הרפובליקה הגדולה, ארצות הברית באמריקה, להביט במנוחה. וכמו שהתערבה אמריקה במלחמת המרירה של יושבי האי עם ספרד בן הכרחה גם עתה, במלחמה בין אחים, להתערב. אמריקה שלחה חיל צבא בספינות מלחמה לקובה והארץ היא עתה החת יד ממשלה אמריקה. נשיא הארץ, פאלמא, התפטר מכנו. עתה יהיה שלום בארץ ועתה יהיה ליושבי הארץ להתישב, אם טוב להם ממשלת זרים או לעשות שלום ביניהם וליסד ממשלת עצמם על יסוד הצדק והיושר. אפשר עוד, כי הארץ הגדולה והעשירה הזאת השאר לארצות הברית לנחלה, באיי פיליפ באזיא, שגם הם היו לספרד.

איזו מינים של גדולי קרקע יוכשרו לזה. רבים אמרו כי צריכים להיות דוקא מן הארץ, שעליה עמדה הסכה לפנים בהיותה עוד ארמון, יען כי רק להם קסם מיוחד לפתור את האוויר ולהיות לה למגן ומחסה בפני כל רוח סערה ואז אולי עוד תשוב הסכה והיתה לארמון כבתחלה, וקצתם החליטו, שהצמחים יכולים לבוא מאיזה ארץ שהוא ובלבד שיכואו מן הקרקע. היו גם אנשים אשר אמרו: אין טוב כלתי אם להרוס את הסכה בלה ולהתפרין כחזקה אל הארמונות הזרים. היו גם אנשים שאמרו: אין לעשות כל מאומה, אלפי שנים עמדה הסכה על מעמדה ולא נהרסה, א"כ תוכל לעמוד גם הלאה, ואלה שצו להם המקום ילכו באשר ילכו.

בעודם מתקוטטים ונצים פרצה תבערה מאחד הארמונות הגדולים ועד מהרה להטה האש מסביב וים של להבות השתפך על כל עבר. אז קפצו יושבי הארמונות בחרדה ממקומם ויביטו אל עבר הסכה ויאמרו: אך מן הסכה פרצה האש וימהרו בחמה שפוכה עליה ויצתו בה אש ויכו את יושביה מכת הרג ואבדן, ועתה הסכה בוערת מכל עבר ונחלי דם נשפכים מפתחיה ויושביה עודם מתקוטטים. — ואתה ה' התתן את שארית הפלטה להיות לברות לגלי השלהבת? מתי תקים את סכתך הנופלת?

שבח וואלקאוסקי.

ענינים מדינים

מלחמת המכס עם סרביא ויוקר הבשר באוסטריא. עתה אין הקוה, כי ההפשרנה ממשלות אוסטריא-אונגריא וסרביא בדבר ברית המסחר. סרביא עומדת על דעתה, היא סרבה לקבל תנאי אוסטריא הקלים, כבר קנתה כלי תותח בצרפת, קבדה הלואה של מאה וחמשים מיליון פרנק באנגליא, גם התחייבה לקנות בארצות שונות את יתר צרביה בפרי החרשה. עתה שברה את כל הגשרים המחברים אותה עם אוסטריא-אונגריא ולאוסטריא לא נשאר, כי אם לותר על כל ברית עם סרביא ולהחזיק את הגבול סגור בעד מקנה סרביא כמו עד כה. תוצאות הדבר הן, כי אזרחי סרביא החיים רובם על גדול מקנה יתדלדלו, כי אין להם שוקים קרובים למכור את בקרם ואת חזיריהם ובאוסטריא מחיר הבשר הולך וגדול, כי גם גבול רומניא סגור בעד מקנה רומניא ורבים

על המצפה

הבחורים.

יסוד הגמנויים העברי בקראקא העלה אבק רב בל כך עד שקשה באמת לאיש העומד מחוץ לשתי המפלגות להביר את מצב הדבר כמו שהוא ולשפוט בעינים פקוחות על הדבר בעצמו. אדם בזה עומד ומשתומם על החסידים מתנגדי הרעיון, שבקשו לחנוק את העובר במרם יצא לאור, ואינם נמנעים מלהשתמש גם באמצעים מגונים ובהכסיפי מלחמה מכוערים, תופשים המה בזה את פתגם הישועיים מימי הבינים, "התכלית מקדשת את האמצעים". והתכלית קדושה היא, "להציל את שארית הפלטה מחמסם הבפירה" — כדבריהם על המודעות — "ולהציל את הנזקות של בית רבן מפני השמד ר"ל" — כדברי בעריש

מה שנעשה נעשה ואין להשיב. גם בעה"ב בעיר התלחשו ויאמרו, כי השדוך הזה הוא שעמנו, כי הרכב מין בשאינו מינו, אבל מי משגיח בהם? בידוע, שאלה הנם נשמות קמנות, בעלי חשבונות פשוטים. "זומר לנו ר' ליבלע איזה זמרו" קרא ר' שמריה ליהודי צנום היושב בקצה השלחן. הלז השתעל ויתבעבע ויחל לנגן נגינת צבא למסע המחנות, וכל המסבים עזרו אחריו בהתלהבות גדולה. בשכלתה הנגינה נמלאו הכוסות מחדש. "לחיים שמואל בעל הבית!" קרא ליבעלע המנגן לאיש אחד, אשר ישב מן הצד ויעין באיזה ספר. "מה תהיה אחריהך שמואל? נגן דא תנגן, שתה לא תשתה גם הל לא תחל, כמדומני, שאין לך עוד תקנה, אין כך נצוץ של חסידות, נשמתך היא נשמת בעל-הבית". "את האמת אניד לך" ענה שמואל, "כי מחי לא יסבל זה — מה לנגינות אנשי הצבא ולחסידות?" "כודאי, ענה ליב המנגן, למח בעה"ב במוך אין כל השנה ב"הוצאת ניצוצות". כמדומני, שגם אהה כבר הוצאת ונפגעת, כמו בנך האפקורם, אשר ספרי גוים נישרים מחיקו או כמו בתך הציונית הקוראה ספרים קמנים בלשון הקדש". "וככל זאת", ענה שמואל, יקרים הם מבנך המנוול, אשר כבר נתפש ב... "בלום פיך, חצוף מחוצף" צעק ליב המנגן

ברבי התורה והחסידות וירחק ממנו כל חכמה חיצונית ודעת איזה שפה, כי בידוע שדברים כאלה אינם מוספים יראת שמים. ור' שמריה עשה ממש ההפך וגם הוא עשה בדת ובדין, הן הוא לא למד את בתו מתורת ישראל יותר מן הא"ב, כמו שצו חז"ל, "בל המלמד את בתו תורה באלו מלמדה תפלות". ולעמית זה למדה הרבה "גויות", כך ראוי להן לנשים, הלא על בן היא ידו הימנית של ר' שמריה במסחר. כשיש לו דבר באיזה פקידות לאיזה שר יפריץ, הוא שולח בידה, מוכנת הוא, כי היא תמלא את תפקידה, את פניה לא ישיבו. הן כל דקטורי העיר ופקידיה "הנם כפרתה". ובכן הלא הכל טוב ונכון. שתי הקצוות האלה התמוגו יחד ומה שחסר לו תשלום היא. ואלא מאי, שמרנגים אחריה, שמתהלכת היא עם אנשים, שאינם לפי ערכה כלל, אין זה אלא מעשה ילדות, "לבשיתכסם הראש" ישתנה הכל. אין רע, היא עוד תהיה בת ישראל בשרה וצנועה, והאות, כי גם עתה עתה למרות כל חכמתה איננה ח"ו ציונית. רק אשת ר' שמריה, דעתה לא היתה נוחה מן השדוך, היא יראה מפני תוצאות רעות. היא ידעה, כי גם היא וכעלה היו שני הפכים כאלה ואמנם היתה אמללה מאד שנים רבות אחרי חתונתה עד שגדלו בניה ויהי לה לשפל בהן והשכח את בעלה. אבל הן

שנה שלמה לבתי שתי המחנות ויציע לפניהם שדוכים ממרחקים ולא יבול להביאם לדי גמר והדבר אשר היה ב"כ קרוב, כי שני המחנותים מתפללים ב"שטיבל" אחד, לא עלה כלל על דעתו. "באמת אך מן השמים הוא", נחם את נפשו. כי היבול לעלות על לב איש שדוך כזה? היתכן? משה פילצנער בנו של ר' ישכר, אף כי למדן גדול וחסיד נלהב הוא, הנהו במלן גמור בעניני העולם, ובמעט שלא ידע לחתם את שמו בלועזית; וגם מראה פניו והליכותו מפיקים במלנות. בשהוא הולך בחוץ ראשו כפוף, ידיו תלויות ומתחבק הוא ככתלים. ובתו של ר' שמריה היא מלומדת גדולה, בקרה בבתי ספר עליונים, מדברת שפות רבות ושיח ושיג לה עם הדקטורים אשר בעיר, ואיך יודגו שני אלה יחד? אפם, לך וחכם! שני המחנותים היו אצל האדמו"ר, להתיעץ אתו ע"ד השדוכים השמנים, אשר הציעו לפניהם וימצא האדמו"ר, כי שני אלה נאותים זה לזה, שניהם עשירים, שניהם חסידים, ומה זה מעבב? וירמו להם, כי הזווג מן השמים הוא, ומיד נעשה "תקיעת-בף".

כאשר שבו שניהם הביתה לא העיר הדבר כל פלא בשטיבל. להפך, הם התפלאי, מדוע לא ראו מראש, כי כך צריך להיות? הן שניהם חנכו את בניהם כראוי להם. ר' ישכר חנך את בנו על

עיני כל אבות התלמידים נשואות למוסד חדש, נחוץ רק להתעורר ולגרש את המשפטים הקדומים, להתרומם ממעל לחברת הצועקים והדבר לא יקשה כל כך לעשותו.

מוסדו של הר"ר יונג הסב התעוררות עצומה אצל החסידים, אולי יתעוררו עתה מתרדמתם, לפקוח את עיניהם על הסכנה הנשקפת להם, ואז ניכל להגיד, אם לא בא הגמנוזים אלא בשביל זה, דיינו יחיר בשם רבים.

אינטרפלציה על אדות רשעת רוסיא.

במועצת הממלכה האוסטרית ערכו אינטרפלציה הצירים ברייטר, שמראובר, הסוציאליים ואחרים מן הדמוקרטים הפולנים על ארות רשעת השודדים והרוצחים המושלים ברוסיא בהסכמת כל ממשלות תבל. בה נאמר: "ברוסיא נהקה הממשלה העריצה את כל מוסרות סדרי הצדק, מה שנעשה שם עתה מזכיר את העומד מרחוק תועבות נוראות מימי הרשעה הקדמונה של האנושות, ובאמת עולה הוא על כל הדמיונות המושגות מן העבר. בתוך הממלכה הגדולה הרוסית נתון כל אדם ביד זרון הפקידים וכלי זעמם: הפוליציא והצבא, בלי כל גבול. פסקה כל התאפקות וכל מדה נבונה אצל שלטון שליחי הממשלה. שמת סטולפיץ גזרה בליה על כל שדרות העם והיא רוצה להטביע כל מחשבת חרות בנהרות דם. כמעט נממנו מאות החללים מזבח שדלץ והנה מביאים העתונים ידיעות, כי בווארשא הוכן זבח, אשר כל הזכחים הקודמים יהיו כאפס נגדו. אחרי השמה הנהוגה בווארשא עד בה, לברוק כל אדם עד עורו בשוק, להכות עוכרים ושבים ולהפשם, לירות עליהם ולגזול כל אשר להם על ידי השוטרים והצבא של קיסר רוסיא, יבא עתה בליון חרוץ לכל יושבי ווארשא. רוח המאה העשרים יקפא בחשבנו על אדות הרשעה הזאת הנעשתה בידי הקיפים ע"י שמה נשחתה, בידעם, כי חזקים הם מן העם. לעמד מרחוק בעת בזאת ולחשות הוא חרפה והדרות הבאים יחשבו לנו זאת לעון כאלו עזרנו לרעה. ואף שאין לחשוב על דבר יציאה לעזרת האמללים ככח נשק מפני כלל העצלות ביחס הממלכות, הלא אפשר לפעול על רשעת ממשלת רוסיא בקריאה תגר ע"י כל ממשלות אירפה יחד נגד התועבות. ואם לא תועיל זאת הנתקנה הממשלות כל יחס ושיכות אל מלכות הרשעה, להניחנה בורדה, בזה הסיר אירפה מעליה חרפת מי שיש בידו למחות ואינו מוחה. זרון רוסיא יעמד בודד, מחרם וגלמוד בתוך ארצות התרבות, יחידה היתה בירידתה המוסרית והכלכלית ובצבאה מוג-הלב. הננו שואלים; הנבונה ממשלת אוסטריא לפעול על המנסטריום רעניני החוץ הכללי, כי ביחד

בה את אסונם. ועפ"י רוב רק בחורים כמו אלה הנם שונאי היהדות ורוצים להפוך את הקעה על פיה. אמנם בן רבותי! הנכם מעצימים את עיניכם לבלתי ראות את המכה ומשתמטים מלעשות את הנתוח הנחוץ. הנכם רואים במעשי הכחורים באלו היו יורדים לחייכם, לגזול את זכותכם, רואים אתם בהם את אויביכם, שצריך להלחם נגדם, להבניעם ולהחריםם, לא רבותי! לא זהו הדרך! באמצעים כאלה לא הגיעו לחפצכם, נפשותיהם ורוחותיהם של הצעירים חולות הן וצריכות רפואה, והרופא הבא לברוק, צריך לדעת לא רק את המחלה, כי אם גם סבותיה. השתדלו ככל עוז להבין את נפש הכחורים, את דרישותיהם ומגמותיהם, הצילו את הבנין כל זמן שלא אחזה בו האש בכל ארבע רוחותיו, פן האחרו את המועד! מספרים כרבי אחד, שהיה נאנח מאד על שפלות התורה והדת וצעק: רבש"ע! כבר בלו כל הקצין לפדות את עמך ישראל מן הגלות, אם תחבה עוד ותהיה מוכרח לפדותם כשהם כבר גוים. בן רבותי! אם תחכו עוד ולא יהיה לכם עוד מה להציל.

הוני פונה בדרכי אלה אל החסידים המתונים, שכמסתרים תכבה נפשם למצב היגון הזה, וחפצים הם לעשות איזו סדרים בחנוך הבנים, אלא שיראים המה, פן יחשדום כמיות. ובאמת דרושים לארס אמץ ועוז, כדי להתגבר ולהגיד בפומבי את מחשבתו החדשה. אבל נחוץ רק להתחיל ואז ימצאו רבים שיעזרו בזה. לפני כל נחוץ לתקן את החרדים, לחברם כלם לבית אחד תחת מנהל אחד, פדגוג מומחה, ת"ח ויר"ש ואוהב את היהדות ויודע להסביר מעמה לבני הנעורים. הכל יעמוד תחת השגחת ועד בעה"ב, שיעמידו מלמדים להועיל היודעים את התורה ואוהבים את עמם, היודעים את היהדות ומחבבים את הדת. אין צורך שיהיה המלמד חוקר, פלוסוף, הוא צריך להיות יהודי נאמן לדתו ולכל מסורת אבותיו, כי בשנים הראשונות לימי הילדות נחוץ להתלמידים, שישבו בחדר, שאוירו בלו יהדות דתית, למען תרוינה עצמותיהם יהדות טהורה, שלא המחא לעולם. למוד בזה ישפיע השפעה בריאה ובכירה על נפשות התלמידים לפעת בלבותם אהבה עזה ונאמנה ליהם ובל הרוחות שבעולם לא יזעזעו ממקומה. לא כמו עתה, שכל הרוצה לשול את השם מלמד בא ונוטל. המלמדים בעצמם כמעט כלם הלא הם חללי החנוך הרע, שלא היו למלמדים עד שנסו בהם במקצעות שונים ולא הצליחו. הבי לפלא הוא אם מלמדים כמו אלו משניאים את היהדות על בני הנעורים ומשאירים בקרבם געל נפש לזכרון החדר?

כל גבול. מחזה מדאיב הוא לראות בחורים, שהיו שקועים כמשך שנים רבות בים התלמוד, שמוחותיהם ולכותיהם היו מרושנים ושקויים בספרות החסידות, הנם עתה מעריצי הסוציאלות ושואפים להתכוללות. אירוניה מרה היא, אבל עוכדה חיה וקיימת היא, שלא נוכל להתעלם ממנה. פסיעה גסה ופתאומית, שהנפש פוסעת מתוך כהלי ביהמ"ד הצרים, שהיתה בלואה בהם, אל עולם אחר, אי אפשר שלא תשרוט שריטה עמוקה בנפש האדם. מי שלא דאה בעיניו את חיי הצעירים, אשר אבותיהם מכניסים אותם לביהמ"ד בלי השגחה, בלי מורה ומדריך, איך שהצעירים האלה טבקשים אחרי איזה כהור ל"שיעור", יהיה גם מי שהוא, רק "למיהב מן-דו" על הגמרות הפתוחות, ואיך שהמה מיגיעים את מחותיהם להבין את "הפשט" כאילו סוגיא חמורה ואינם יכולים לתפוש מסבת ידיעהם הצנומה רק ככלב המלקק מן היס; מי שלא ראה את פניהם המפיקים יגון ויאוש מר אחרי התוחלת הנכונה למצא פה את אשרם, אחרי ההרגשה, כי כנפיהם קצוצות ואין בכחם להתרומם מעל הארץ ולעוף אל העולם היפה, שציריהו בדמיונם, — מי שלא ראה את כל זאת אין בידו לחרץ משפט על הקונים וסדרים בחיי הכחורים. הכי לפלא הוא אם צעיר כמו זה, בשעה שהופיע עליו איזה קרן אורה מן החוץ, מהפעל מכל מה שעניו רואה, הקונטרסט בין העבר והעתיד הוא כל כך עמוק וגדול וקרני האור הנם כל כך מושכים את הלב עד שהנפש הצעירה מתעוררת בהתלהבות עצומה ונדמה לה, כי שמה הכל יפה, הכל נהדר. המלחמה הפנימית הזאת עושה שמה בלבו של הצעיר, תקופת התסיסה מתחילה, והנפש בואבת ע"י ההתנגשות ומתמלאת הרהורים ומחשבות הממררים את רוח הצעיר וגוזלים את מנוחתו. כדי שלא יודע הדבר בקהל הוא נותן על פניו מסוה ומתאמץ להתחפש בכל תנועה ופסיעה. הלא מי יכול לשער את יסורי נפשו בעה שבליותו מיסרים אותו על הצביעות ועל דו-פרצופים, בשעה שמתעוררת בקרבו הרחיפה לשים קץ להחיים האי-טבעיים ואי-נורמלים, שהנם רק מפני יראה הסביבה, ולנתק מעליהם את העבותות הכבדים המכניעים אורם תחת השגחת איזו חסידים הרוניים להשפיע עליהם למרות רצונם המשתוקק לחרות. הפרוצם הפנימי הזה לא יוכל להמשך זמן רב, ובחר געש זה מתפרצים הדעות מפנימיות הלב להשתוממות כל הסביבה. ואכות הכחור הזה, מכיון שהם שומעים — מאחרים — את מנהגי ומעשיו, מתחולל ריב ביניהם המהרס את שלום המשפחה. והבנים, מתוך יגון עמוק על מצבם הפרוע, שהוא תוצאה טובהחת מהחנוך המקילקל, הם מכבים בקרבם את היהדות ובל התלוי בה, כי המה רואים

לפני כתיבת התנאים "נחטפה" הכלה, וילכו ויבקשוה וימצאוה שוכבת אחרי הגדר כמעט כמתה. "נחטפה, נחטפה", החליטו המסכים ופניהם התעותו מנחר, "צריך לבקשה מאחורי הגדר. הן מי זה לא יראה, כי מעשה בעל דבר הוא, הדבר קטן היא דרשה בזאת? וככן מי ילך לבקשה? אך, אף אחד לא נמצא, אשר יאבה למסר את נפשו. לסוף הוחלט, ללכת הכל יחד. כלם יצאו ויבדקו את כל החצר וכל המקומות החשודים, המרתפים ועליות הגג, אבל לשוא. כלם שבו לכתייהם בפחי נפש, ובלכתם הלכו שנים שנים, כי יראו כל אחד ללכת יחיד. ממחרת נודע הדבר, כי גם בן הדופא אישוסמאוסקי נעלם ואיננו. אז נפתרה החידה. אז נזכרו דבים, כי בין אלה היה שיח ושיג מכבר. והחכמים שלאחד מעשה התפארו, כי הם ידעו מראש, שככה יפול דבר. ור' זיינבל השמש ממלל בינו לבין עצמו: "הכל בעמים של הציונים!

בעקשה של משי חדשה וקולפק יקר חבוש לראשו, ודורש בריב התלהבות את דרשתו. "הכשיט יקר הוא" מתלחשים השומעים, "לאו כל אדם זוכה". עלם צעיר וב"כ תורה וכ"ב עבודה, שם הוא לילות כימים בתורה ונוסע פעמים אחדות בשנה אל הרב ומתמהמה בכל פעם שבועות אחדים. אין לו בעולמו אלא תורה ויראת שמים, כמעט שלא הסתכל עוד בצורת מטבע. זכיה, זכיה מיוחדת היא. החתן בלה את דרשתו, אז נקרא הסופר לכתוב את התנאים. ותבוא המחנתה ותלחשי לבעלה לחכות מעט, כי יצאה הכלה לרגעים אחרים. חמשה רגעים עברו, והכלה עוד איננה. המחנתה אם הכלה נרגזה מעט, עוד חמשה רגעים עברו ועור איננה. אז נפל פחד על המחנתה ותצא החוצה ותשב אחרי רגעים מעטים חורה כמה. התלחשה עם בעלה והלו היביח אותה איך זה נותנים לבלה בליל ארושה לצאת יחידה? גם שניהם יצאו לבקשה וישבו כלעמח שיצאו. עד מהרה נודע הדבר לכל האורחים. חרדה גדולה נפלה על כלם, כל אחד ראה בזה מעשה שטן, וזיינבל השמש הזקן מן השמיכל ספר מעשה נורא, אשר קרה בימי נעוריו והוא עודנו זוכרו, כאלו היה היום. מעשה בעלוי אחד בעירו שנתארם ויררש דרשה נפלאה בשעת התנאים. בנראה, העיר את קנאת "בעל הדבר", ורגע

בחקיקת שנים, "היו בניך הטמאים בפרתו, לבל עבדות שבעולם יש תשובה חוץ מאפקורסות, אשר כל באיה לא ישובו! הדבר כמעט שהגיע למהלומות, לולא התערבו אחדים בדבר ויפרידום ולמען שים קץ לשוחה הבלתי נעימה הזאת, בקשו את החתן, להציע עתה לפנייהם את דרשת התנאים, אשר הבין לו. החתן לא סרב, ויחל להציע ברוב חריפות ובקיאות את הפשט'ל "מעניני דיומא" ויפליא את לבות המבנים בשבלו החד, ובל המקרה שכינתים נשתכח כליל.

חול-המועד-סבות. ביהו של ר' שמריה פִּינגערהוט מקישט כרוב הדר, עשיות הברק התליות בספון ומנורות הכסף הרבית עז השלחנות מפיצות אור ונגה באולמים רחבי הידים, השלחנות ערובים ככל מיני משקה ומטעמים. אולמים מיחדים מקדשים לגברים ואולמים מיחדים לנשים. אורחים רבים הזמנו מכל קצות העיר, כי למי אין שיח ושיג עפ שני המחנתים? האחד עומד בקשרי המסחר והשני קרוב קרבת משפחה חמישי בחמישי. מה זאת חמישי בחמישי עם הג-יר? הלא זה הוא פשוט שאר בשר, עצם מעצמו וכשר טבשרו. אמנם אצל עניים תפסק השלשלת מיד בדר השלישי, אבל בין הגבירים הולכת היא הלך ונמשכת. החתן יושב בראש השלחן בין שני המחנתים לבוש

אחרי ימים אחרים בא מכתב מברמן מאת הכלה לשני המחנתים. בו הוביחה אותם, כי הם אשמים בדבר, עליהם היה לדעת, כי היא לא נבראה למען איזה כמלן הרחוק ממנה כרחוק מזרח ממערב, לא היתה לפנייה דרך אחרת, כי דאתה מראש את

וויין, בבית הכנסת הגדול ברחוב זייטענשטעטעמען נחלקו ביום הכפורים הזה ע"פ החלטה ראשי קהלתנו, שהחליטו פה אחד, גליונות, אשר עליהם היו נדפסים דברי התפלה הזאת:

"אל מלא רחמים המשלם לאבלים נחומים, מושיע לעמו הקטן בלאומים ומבקש הנרדף מיד קמים! העל נא לפני כסא כבודך וזכרון נשמות אלפי ישראל הישרים והתמימים שמסרו נפשם על קדושת שםך כרוסיא ארץ הרמים, שהומתו כאכזריות-אף אנשים ונשים וטף והרוגיהם עצומים. מרוב חלל וכבד שלל כל כתייהם שוממים. קול דמי אחינו הנקיים צועקים והומים ואתה השמע נאקת יהודים מרורים ושועהם הקשיב ממרומים הבט משמים וראה דמעות העשוקים הנוזלות מעל לחייהם הצנומים! בעבור שהקהל הקדוש הזה נודה לצרקה כעד שארית הפלטה והאלמנות והיתומים, להשביע רעבים ולהלביש ערומים. וכזכות זאת נכתב ונחהם לחיים ארוכים טובים ועלומים, לא יזכרו עונות ראשונים חמאת נעורים ועלומים, ולשבי-פשעתיה גאילה עלמים! ואמן סלה." את התפלה הזאת שר החזן מר פוקס אחרי הוכרת נשמות וצעף עצבת נמתח על פני כל השומעם, הכל הורידו דמעות ומעזרת הנשים נשמע קול יללה. לראשי קהלת עיתנו נאוה תהלה על זה.

מכתב מארץ ישראל.

ירושלם. לפני ראש השנה נכחר בירושלם רב דאשי חדש, "ראשון לציון", החת הרה"ג ר' יעקב שאול אלישר הנפטר. הכחירה עלתה יפה מאד, כי נכחר כמעט פה אחד הרב הגאון ר' יעקב מאיר לחכם-כאשי ולראש הרבנים. הרב ר' יעקב מאיר הוא מלכד תורתו וחכמתו איש בעל רוח בכיר ואמין לב, איש מעשה ויודע את צרכי הזמן ומכיר את תקלות הקהלה ויודע מה לתקן ועל כן יקונו בירושלם, כי בימיו תפרח הקהלה הגדולה בירושלם, וגם הספרדים והאשכנזים יתאחדו לעדה אחת שלמה. סדר כחירת הרב כך הוא. אנשי הקהלה בוחרים ששים כעלי כתיים "בוררים" והם יצרפו אתם עשרים רבנים. מתוך ס' בעה"ב יבחרו אחד עשר ראשי הקהלה "הועד החמרי" ומקרב עשרים הרבנים יבחרו שבעה מו"ץ "הועד הרוחני" וכל השמונים יחד יבחרו ברכ חכם-כאשי. מספר הבוררים שחוו דעה היו חמשה ושבעים ומהם בחרו ע"ב בר' יעקב מאיר.

קשה היתה הכחירה; החרדים הקיצונים חפצו, כנהוג, דוקא כרכ מארץ אחרת, הם ידמו תמיד, כי במרחק הכל טוב מבקומם. גם מצאו בר' יעקב מאיר פסול, כי הוא מודרני ביותר ואינו מצמצם פעולותיו בר"א של הלכה וישתמש באמצעיהם הרגילים, הוציאו עליו דכות שאו, העלילו עלילות וגם הלשינו עליו והכני ללא הועיל, כי בסוף נבחרו הכל, כי אין טוב ממנו ורק הוא הוא האחד הראוי למשרה הזאת. — עדה האשכנזים בירושלם עוו גם הפעם את עונם הישן, להפרד כליל מעדת הספרדים ולעשות את בית ישראל כשני עמים וכעלי שתי דתות. כידוע יש לעדה האשכנזים רב מיוחד, אף שלנגד הממשלה רק הרב הספרדי הוא ראש הרבנים והוא מתוך גם בין האשכנזים ובין הממשלה

וינם לאמריקה. ויניכיל השמש מלמל גם עתה: "הכל בעמים של הציונים!"

ד.

עברו חמש שנים. בלשכת המסחר הגדולה של גברסטון-כיו-יורק וישב לו האדון מאיר פילצנר לפני פנקס גדול, אבל איננו כותב, כי שקוע הוא עתה במחשבותיו ובתחבולותיו למצוא שוק חדש לסחורות כעליו. פתאם הופיע ממחשבותיו כי נגשה אליו עלמה זרה ותבקשהו לספחנה אל בית המסחר בתור מנהלת ספרי חשבון, כי מצאה מידעה בעתון, כי ככית היה מכקשים עלמה כמיה. לו נדמה, כי כבר ראה את הפנים האלה, אבל לא יכול להזכר איפה. אולם כאשר החל לבדק בתעודותיה החל לבו לדפק בו כחוקה. אבל התאפק בכל כח נפשו. הוא ערך אליה שאלות קצרות ויספחנה ויצונה לכוא מחר אל העבודה ויקבע לה את השעה. הנערה השתחוחה ותצא וגם הוא לא יכול עוד לשבת במקומו. וימהר לבלות את עבודתו וילך אל מעונו.

ממחרת כאשר בא אל לשכת המסחר, מצאה כבר עוכרת את עבודתה. ויחלט בנפשו לבלתי התודע אליה עד אשר יחקור ויודש כתחלה כל שרש דבר נמצא בה. כשני ירחים דרש ויחקר על כל דרכיה

הבקשה הזאת מלא המצביא וחופשה נתנה ליהודים העומדים כצבא ליום כפור. מלכד זה הלך הנשיא ד"ר טיללעס אל מנהל בית הדואר בקראקא, שישלח גם הוא לחפשי את כל הפקידים היהודים לימים נוראים והשתדלות הנשיא עשתה פרי. בגליון ל"ח הבאנו את ההצעה בדבר השתדלות אצל הקהלות האחרות, לפעול אצל הממשלות לטובת יהודי רוסיא. למען האמת עלינו להעיר, כי ההצעה להרחיב את השתדלות בכל הקהלות יצאה מאת הפנים מר מנדל פאם.

מארנוב. נצחה בנופית, "הקהל" הנישנה והנרקה את האפוזיציה הרעננה. במרחמה העזה, שהתחוללה כעירנו ימים רבים בבחירות מועצת הקהלה, יצאה האפוזיציה ויריה על ראשה, אף שחבריה הם אנשים ישרים ורגונים נבונים ורבי פעלים, אשר מוכת עמם נוגעת עד נפשם וגם חלק חשוב מהציונים התחבר אליהם. ומי נצח, כלומר נבחר? מלכד רוב כנינה ומנינה של מישחת משלה, שמעשיה ידועים היטב לכל יושבי טרנוב, נכחרו אנשים בלתי חכמים על העם ובתוספת צורר עמו עורך הדין הידוע, שאיננו מאמץ כל הזדמנות להשפיל לעפר את כבוד עמנו, אנשים שאינם יכולים לתת חשבון מה המה רוצים ומה הכליתם ושאין להם כל מגמה ופרוגרמה ברורה. חברי האפוזיציה נלחמו בחרף נפש ובעזר מפריא, להסיר את הסדרים הבלוים ולהרים את המצב השפל, ששלטו עד כה בקהלתנו, לדאוג כעד הצרכים הלאומיים, כמו חנוך יהודי ועוד, דברים העומדים ברום עולם היהודי והאנושי. והראקציה שכה להרים ראש, הודות לאמצעים הנאים, שהשתמשה בהם לתכלית זאת. אחת מהם היא קביעת הבחירות ליום כ' שאחרי ר"ה, שבו מרוד היהודי כמצות. השני הוא תחית המתים, אחת מהמצאות הנפלאות של מאת העשרים שהמציאו הקהלים שלנו, להענות אזרחים מתים מקבריהם ולפעול עליהם בכח איוו השכעה. שימסרו את דעותיהם למוכתם, וכזה חגנו את תרועת הנצחון. בהכיר על השערוריות הנעשות כקרכנו אמרתי עם סופרני המוכק סוקולכ בכתבי הנכחרים, כי "למקוה גדולה אני צריכים, המכילה יותר מ'א' סאה, לרחוץ את צאת הגתו מעמנו האמלל, שנמשל עליו באשמת כאשרים מתעים" — יש יצין, כי בתקנות הקהלה שלנו כתוב מפרש, כי אנשים, שיש להם קרובים מומרים אינם יכולים להבחר ללשכת הקהל. כאלה הם הנכחר ד"ר גלדמיר והד"ר פילצר. אבל דברים כאלה הם הוראת שעה, שמתירים איתם לצרך גדול... ובאמת מה לא יוכל "הקהל" שלנו, אם תחית המתים דבר קטן לו. — אך למרות כל נכורתם לא אכדו אנשי האפוזיציה את אמץ רוחם. עוד ירעישו גם עתה את חומת הסנים הכצורה עד רדתה. גם עתה הראו הציונים, כי רגש הכבוד מחיה אותם מכרות ברית שלום את בניפוא היפה. ולמרות הצעת ראש הקהל מר משלר לפני ראש הציונים פה, להכניס שלשה או ארבעה קנדידים מן האפוזיציה אל מועצת הקהלה, לא אבה האחרון להתפשר אתו. רכים שוחקים לפוליטיקה הזאת אחרי אשר לא עלה חפץ האפוזיציה כידה ואני מוקיר אותה מאד; לעולם לא יחנפו הציונים לכונדים ומכחשים בעמם ולא יוכלו לדור עמם בכפיפה אחת. אכרתם הכהן.

עם כל ארצות התרבות או לבדה תערוך מחאה עזה ונמרצה נגד שמת הרצח והזדון כרוסיא ולהסיר כל יחס ריפלוטמי לממלכה ההיא כל זמן שישלום בה הזדון בשרירות לב? — עלינו לרשום על לוח לבנו לזכרון, כי גם תחת האינטרפלציה הזאת לא חתם שום ציר יהודי מגליציא. פילנים נוצרים חתמו ולא הפולנים המזויפים, היהודים הפושעים המתמכרים לזרים. ומובן מאליו, שגם לא הציר היהודי החדש, שכחר כעצמי למרות רוח הביחרים. — אינטרפלציא אחרת הכניסו צורדינו הנוצרים-סוציאלים ע"י הפרופסור שטורם. הוא אמר בחכמתו: "זה פעמים רבות העירונו על הסכנות היוצאות מביאת יהודים מרוסיא כהמון לאוסטריא. הן גריו לכל, כי היהודים יהמנו בכספם את המרירה במלכות השכנה, ראשי המורדים כלם יהורים. הכאים מרוסיא לאוסטריא הם סכנה לממלכה וליושביה. אינטרפלציות אחרות בענין זה נשארו כלי מענה מצד המניסטר לעניני פנים. לפי עדות העתונים, שלא הכחשה, פרצו חכלי שוודים מרוסיא לגליציא ויעשו חמס. אבל לא רק על המדינות השכנות לסכול מן הנכנסים ההם, גם אל עיר הבירה ויין יחדרו הגולים והתושכים יבאו לירי נזק כגללם. החתומים פה שואלים את המניסטר לעניני פנים: היש את נפשו לאכר ליהודי רוסיא לבא לאוסטריא ולגרש את יהודי רוסיא, שכבר כאו?" באמנות הישנה אחוו צורדינו גם הפעם: להלחם כיהודים כשקרים. יהודי אוסטריא ישתתפו במרירה בכספם ומפני שנראו שוודים כגליציא יגרשו רק את הגולים היהודים בעור שהשוודים כגליציא הם באמת נוצרים ילירי פולן. נקוה כי הפעם לא יצליח השקר.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. בגליון ל"ט ש"ז הבאנו מאמר קטן בשם "בקראקא אין רב", בו כתבנו, שמצביא הקורפוס בקראקא לא שלח לחפשי את היהודים כצבא ראש השנה, יען כי אין רב פה ואין מי יבקש בעדם. כפי שנודענו עתה לא היה הדבר נכון, כי מרי שנה בשנה לא הרב כי אם נשיא הקהלה משהדל אצל מצביא הקורפוס, שישלח לחפשי את היהודים כצבא לר"ה ויו"ב, שיוכלו לבוא אל כתי כנסיות להתפלל, גם בשנה הזאת ערך נשיא הקהלה ד"ר טיללעס מכתב אר מצביא הקורפוס כיום מ"ז ספטמבר ש"ז כמו בשנים הקודמות בענין זה, אך במקרה נהאחרה הפקידה לצאת מיד המצביא ולכן לא שלחו לחפשי אנשי הצבא היהודים כימי ראש השנה, אבל תו"מ אחר ר"ה הלך הנשיא ד"ר טיללעס בעצמו אל המצביא ויבקש מאתו, כי מיד ישלח קורנדה לתת חפש לכל אנשי הצבא היהודים ליום כפור. את

החיים המרים הנשקפים לה ועתה מוטלת כל האחריות אך עליהם. היא יוצאת עתה למרחבי הכל, את מחוו חפצה לא תוכל עתה לגלות להם עד כוא מועד.

המכתב הזה פקח את עיני ר' ישכר לראות, כי אמנם הרחיק מאד בחנוך כנו, כי לא למדהו כל שפה ובל מדע. גם נאות החתן נפגעה מאד, כי בחלה בו נפש כלתו בגלל כמלנותו, היתכן? הוא, ששמו הוא לברכה כפי כל יושבי העיר, יהיה לשמצה כפי נערה פתיה? האב וכנו הסכימו לדעה אחת, לשנות מהיום את הדבר. מורה מפורסם נקרא הכיתה, לקחת ממנו לקח שעה ליום בלועזית.

גם כלמוד הלועזי הצטין משה בכשרונותיו הגדולים. לא עברו שני ירחים וכבר ידע לקרא בספר אשכנזי קל. הדבר היה עוד בסוד. כמעט שידע לקרא קצת התנפל ככולמום של קריאה על כל ספר הבא לידו מכלי הבחין. התמדתו הטבעית מצאה עתה עוד כר נרחב. אולם עד מהרה קמה מלחמה פנימית כקרב נפשו. לספורים לא היתה נפשו ויבקש יק דכרי מדע כתובים בסגנון פופלרי ויבלע כל אות ואות בתאות נפש. אז נפתח לפניו עולם חדש ומחוזת חדשים, אשר לא שער מעודו. ההעכרה הפתאומית הזאת הכתה אותו כתמהון לכב. בכקרת לא היה הגיל מעודו. הוא היה רגיל להקדיש ולהעריץ כל דבר

כתוב כספר, יהיה כאיוו ספר שהוא, ומכיון שנפתח עתה לפניו עולם חדש החל לאט לאט להאמין בכל חדש ולכוות כל ישן מבלי בקרת ומכלי הבחנה, כי יש בישן קדש ונשגב הרכה ולעמתו יש בחדש הרבה הכלים ושמותים. כימים הראשונים היתה המלחמה בין הישן והחדש נוראה. אך לאט לאט כמוכון גבר החדש. לזה עזרו ג"כ הרדיפות, אשר החלו החסידים לרדפו אחוץ ואכיו בכית. מטבעו היה בעל אופי חזק ואיש אמת השונא לעשות חנף, ולכן נודע עד מהרה כי "נחטץ". מיד החלה שורה שלמה של רדיפות וענויים על כל צעד וצעד, מעכר האחד הוליד הלחץ הזה לחץ כנגדו, ההשכלה היתה לו למים נגוכים ותמתק לו עיד יותר, ומעבר השני נלותה גם השנאה אשר פגש בכל אוהביו. מקדם אל נמיותו החדשות ותמלאהו מרי וקצף. הדבר הזה הועיל לעור את עיניו כליל, לאמר טוב על כל אשר יאמרו. הם טוב. ככה נהפך במשך שנתים ימים לאיש אחך מן הקצה אל הקצה. אבל אז החל להרגיש יותר ויותר, כי צר לו המקום, הגשר מאחריו נפסק והדרך לפניו מלא קוצים ורדררים ובהיותו בעל אופי חזק החליט גם עתה החלטה נמרצה... כיום אחד נפוצה השמועה כעיר, כי משה פילצנער נגב מאת אביו חמש מאות שקל

עבירה רבה להן היום אצל הכיתה, עזבו בירותיהן ותקלנה בחוץ, להשתהף כשיחה על אדות החדשה אשר נהייתה. בכל מקום נשמעו קריאות רגז והמהון והשתתפות כצער. כשמוע יעקב את הקריאות האלה חזרו פניו וברכיו כשלו. "אין זאת, חשב בלבו, כי אם השמועה על דבר המעל, אשר מעלתי באבי, נשמעה כעיר, עתה יסקלוני ובגלל זאת התקצו פה בחוץ. הסכלתי עשוה! חרפתני לא המחא לעולם". ובלעג מר אמר אל אחיו: "כל הנערים ועוזי הפנים, אשר רדפו תמיד אחרי אבינו ויהקלסו בו בעברו שכור בחוץ, עתה ירדפו אחרינו ויהקלסו בנו".

אך מעה יעקב טעות גדולה. הכנפיות המתרגזות לא חשבו כלל על אדותיו ועל אדות אביו השכור. סבה אחרת היתה לרעש אשר בעיר. ברחוב היהודים פרצו גנכים בלילה הזה. כהיות העשיר שפקם בסבת הרב נכנסו גנכים אל ביתו וישברו את ארון אוצרו ויגנבו כסף ושוה כסף, הון רב. בקבוקים אחדים מלאי יין טוב, שהוכנו בבית לצורך יו"ט, לקחו עמם. יעקב ואחיו הלכו אל הרב. וישבו שלשתם למרות זמן התפלה אל בית הקברות. הזקן עודנו שוכב בהרדמת השכרות וסביבותיו בקבקי יין דיקים ומלאים וקצתם שבורים. כאשר ברקו את חדר המתיים מצאו בזוית החדר שק מלא כסף וכלים והכשימיים, כל החפצים, שנגנבו בכית שפקם. פהרון החידה יכול להניד רק הזקן בעצמו. האנשים יגעו יגיעה רבה להעיר את הנרדם וכאשר עלה בידם להעירו שכב עוד הנעים רבים עד אשר התאושש, לדעת אשר עמו ולשמוע מה ששואלים אותו. כפתחו את עיניו וכשמעו רברי הרב ענה: "צעקת מהקיטמים העירה אותי משנתי בדידה. דמית, כי הנני שוכב בממתי ורקתנתי עלי. צמא רב הציק לי ואקום ואחפוץ לרדת מעל ממתי לקחת לי מעט מים. עוד לא פתחתי את עיני ואשמע קול חרדה, צעקה גדולה ונוראה יוצאת מפיות אנשים אחדים הנחפזים לנוס. כפתחי את עיני ולא מצאתי מים גשתי כחשך עד אשר נגעו ידי בבקבוקים חתומים ואשכר מאחדים מהם את ראשיהם ואשה ואוריק את בלם; יוהר אינני זוכר".

עתה ידע הרב את הכל. הגנבים בקשו לחלק את הגנבה במקום צנוע ואין מקום צנוע כחדר המתיים אשר בבית ליהודים, שאין שם כל שומר. בשעת החלוקה התקוטטו בקול גדול עד אשר הקיץ השבור. וכאשר קם השכור ממקומו לבוש כמת והם אולי הדריקו נר, אחזתם חרדה, כי לא יכלו לחשב אחרת מאשר מת קם להרגיזם ויעזבו את שללם וינוסו. הרב צוה להודיע הכל בבית הפקודות. ויען שדניחו הגנבים לא רק את שללם, כי אם גם מצנפותיהם וכליהם, נמצאו על נקלה ויפלו בידי השוטרים. הם היו גנבים נוראים, אשר עשו נזק גדול בכל המדינה. עתה שסחה כל הארץ, כי נשברו זרועות רשעים.

וכשמעו יהושע שפקם, ביד מי נצל הונו מידי הגנבים, לא ידע עוד כל גבול להכרת תודתו לבלומכרג הזקן ולבניו החרוצים. עתה לא רק שהאריך להם זמן תשרומי החוב הישן, כי אם גם עודם להגדיל את עסקם ולעסוק בו באמונה. ובלומכרג הזקן נשבע שנית ביום הושענא רבה על קבר אביו, לבלתי שתות עוד כל יין ובפעם הזאת שמר את שבועתו ולא חללו; כאשר התעורר בו יצרו הרע, זכר את ליל החרדה בבית הקברות ויעמד בנסיון ולא עשה את הרעה וברבות הימים חלשה תאוהו ליין, עד אשר בחל בו ולא התאוה עוד לשתות.

והעיר מ. הגדולה וסביבותיה היתה בטוחה עתה מגנבים, כי כל חבר הגנבים הורדו הבירה לשנים רבות ולחבריהם בבית הסהר ספרו תמיד נפלאות, כי בעיניהם דאומה קס והמת הוציא המלקוח מידם ועל ידו נפלו בידי השוטרים. ליל הושענא רבה הזה נשאר לזכרון בעיר לדור דור.

ב. פריעד.

שירי ציון הוצאה שניה ע"י "חבורת ציון" בנדברונה.

עננים שחודים מכסים את שמינו. חשך סביבנו, פחד גדול מעיק את לבותינו, יגון נורא מדכא את חיינו. נבחלים עומדים אנחנו על קברות אחינו הפתוחים עוד, — קברות אחינו המומתים בשביל שמש היהודי והגועים בחוצות לעינינו מרעב ומעוני — וחסרי-עצה ותבונה שואלים אנו: היוכל היות הדבר הזה היום, בימי התרבות וההשכלה? **■ ■**

ותוצאת ההריסה החמורה הזאת היא הריסה רוחנית איומה. שומעים אנחנו את אנתה הנשמה היהודית החולה ומתהפכת על צריה, בי לשדה החיוני מתמעט בכל יום ויום. שוקן הספרות העברית מתרוקן, אבלה וגלמודה יושבת אמנו "עבריה" ומבכה את בניה, שעזובה. כל עבודה רוחנית שקטה, והלב היהודי האמתי חרד בכאב נורא בראותו את התמונה המעציבה הזאת. סערה חזקה ונוראה מניעה עמודי היהדות ולבוהנו מלאי-ספק: התוכל הוא לעמוד נגדה? היש בה די כח להחזיק במשמרתה?

ובימים האלה, בימי השך וספק, קרן-שמש אחת יצאה מפנה חשכה. זרחת הוא מעיר גליצית קטנה. ציוני-נדברונה נתנו לנו "שירי ציון" עם מנגינות. יכולים קמני-הנפש להביט על הספר הקטן הזה, שאינו אלא קובץ מ"מיודעים ישנים", בקרירות רוח, ואני הרבה שמחתי כאשר ראיתי אותם יוצאים לאור. ישנים הם באמת השירים האלה, ישנים כעמם. אבל תוכנם — האנחה, התקווה היהודית — מהחדש בכל יום. מי שלא שמע אנחה יהודית, מקורית מעולם, יפתח את ספר השירים האלה, ועיניו לא אותיות שחורות הראינה, כי אם אותיות אדומות בתוכות ברם עמנו, ונגן אותם בנגינותיהם היפות, — העצבות והצער היהודי, הבכי העולמי ימלא את כל חדרי לבו ויניע בכל מיתריהם.

ולשיר צריכים לא רק בגרון, ע"פ חקי הוי-הנגינה, כי אם גם בלב. השירים האלה צריכים ללב רגש יהודי. לא פה המקום לבאר כפרוטרום את גדול השפעת הנגינה על הרגש האנושי, על שכלול נשמתו ולבו של האדם. חפץ אני רק להעיר על השיר בתור אמצעי למלחמה, להפוך זיקי אמן ועוז בלב הלוהמים ולמטרה זו הלא להקת המנגנים המלוה את השירה בצאתה למלחמה. גם אנחנו נמצאים בעת כמצב מלחמה, קוראים אנו בהקדמה. אמת הדבר, כל העם הישראלי מקבץ עתה כל כחותיו ויוצא לקראת מלחמה-החיים, והעם צריך לבלוי-זין האלה. בל אחד ממנו אם יעלעל בדפי הספר הזה ימצא בו שיר, שיעורר בו את כחותיו הנרדמים, שיפיח בו אמן, להתיצב כין שדרות לוחמי מלחמה-עמנו. "היהודי הקטן", "חוכר-הרחיים" הזקן, "תלמיד האוניברסיטה" ו"הפועל", כלנו נמצא בו מראת אנחותינו ותקותינו. — אתם התלמידים הצעירים, תקות עמנו הנענה והנרדף, קחו את השירים בידכם, זמרו, שירו לנו שירי ציון — לנו ולא להם, ובעת שבלכותיכם הצעירים תתלקח שלהבת אהבת העם, לכו, עבדו בגאולת העם. אתם הפועלים, המכונות החיות, אשר בזעת אפיכם תרטיבו את הארץ הזרה, אתם, אשר בל ימי חייכם רק שלשלת הרחקות והעוני, בעבורכם השירים לא רק הד חייכם המרים משמיעים, כי אם גם תקותיכם וחלומותיכם המה מביעים. עבדו ושירו, שירו וקוו, כי לא רחוק הוא יום החפש, חפש גופכם, נשמתכם ונשמת עמכם. כלכם הקטנים עם הגדולים, האמות והבנות, כלכם אשר עוד לא נתאבן לבבכם מהרגיש את צער עמנו, שידו לנו משירי ציון, שירו אשר ודרור, וביד אחת ובשבם אחד התיצבו למלחמת העם.

חוב גדול מוטל עלינו להודות לאנשי החבורה, אשר לא חסו על עבודתם ויתנו לנו קבץ השירים האלה, וביחוד למר עהרליך, אשר בסדור המנגינות הראה את כשרונו הנגוני הגדול ובמנגינותיו, אשר

חבר בעצמו לשירים אחדים, נלה את עמק הרגש היהודי הפועם בלבו. "ספר-העם" הוא הספר הזה ל כל העם. מחירו המצער ירשה לכל איש לקנותם. כל העם ישיר את השירים האלה וכהתגברות רגש העם יהנבר דצונו, וברצון העם תלויה גאולתו — העצמית.

ובכן יהי רצון! דוד קלינגהופר.

מפלת סנחריב בסכות. נגליון לסכות בשנה שעברה הוכחתי בטאטר "נסוך המים בחג הסכות", כי מפלת סנחריב היתה, לפי משמעות הכתובים בספר ישעיה בחג הסכות. על זה העינינו ידידי מר מנדל פאם מקראקא, כי גם מהפרשיות האחרונות של ספר זכריה, המרמזים בלי ספק על מפלת סנחריב, נראה בן, כי על כן נאמר שם במליצה, שבל הגוים יבאו לחוג את חג הסכות. ונכון הוא, כי ע"כ הזכיר שם ביחוד את מצרים (ואם משפחת מצרים לא תעלה), כי סנחריב הביא אתו את שבויי מצרים כבאו בפעם השנית לצור על ירושלם וגם הם מתו עם האשורים לפני חומת ירושלם. ש. מ. ל.

משפט קוליקוב. כל משפט מעקל זמעות הישרה נקרא בפי בני עמנו "משפט קוליקוב". מאין טעם נכון לכנוי הזה כדו לצים מלבם הגרות ע"ד מעשה מגחך, שקרה בעיר קוליקוב אשר בגליציה. לי נראה, שבנות דכנוי "משפט קוליקוב" היא על המקום גלחי הנזכר בגברא נדה ס"ט: "האי דינא דלא דינא דיניי בגלחי (לדעתי הוא האי Colchis על יד הים השחור) דאית ליה תורא לרעי חדא יומא, דלית ליה תורא לרעי הרי יומי" ע"ש. על משפט שופטים כאלה אמרו "משפט גלחי" וברבות הימים נשתבש "גלחי" בקילקי וכאשר נשכחה הסבה עשו בפולן קילקי לקיליקוב. יצחק זאב כהנא.

הערה קטנה. בסדור "עיון הפלה" להנאון אבד"ק גרזימלוב בתוב כשיר "אנעים ומירות" בחרו "צח ואדום ללבושו אדום", כי טעיות סופר באן וצ"ל לבושו. ואחריו כל אדם ימשיך ואומרים בן, כבוד הרב במקומו מונח, אבל שנה בזה, כי מלבד אשר מקרא מלא הוא בישעיה ס"ג "מרוע אדום ללבושך", אשר משם לקח הפיטן את מליצתו, עוד השיר שקול ע"מ ח' הנועות ובנוכח "לכישו אדום" תחסר הנועה אחת. יצחק זאב כהנא.

הרעלת הדם בדקירת מחט. מקרים יקרו לרוב כי אדם מת בהרעלת הדם אחרי אשר פתח אבעבע קטן בסחט; ולמרות הזהרת מומחים להשמר מזה אין מקרים רעים כאלה פוסקים. קשה להטון העם לקבל את לקח חכמי ההיגיינעיה אף לעת כזאת, אשר כללי האנטיספטים ברפואת הפצעים (להלחם נגד הרעלת הדם) התרחבה לאפספים, כלומר להכרה, בי רק נקיות גדולה היא ההנאי הראשון לרפואת כל פצע בלי מכשול. גוף האדם הוא מכוסה בשכבת קרן (העור החיצון) דקה המגינה עליו בעד כל נבט (קיים) מחלות ומזיקים בלתי נראים לעין המצויים באויר. המזיקים האלה רק אז יחדרו אל תוך הגוף, להזיק בתהוות מחלה, אם יפתחו להם שעד בעור הגוף. שער בזה הוא כל פצע, יהי גם רקידת מחט. כל מחט היא בחוקת טמאה בנדון זה, כי במובן הטהרה של חכמת הרפואה, כל ארג וכל תבה, שהמחט נוגע במלאים טמאה נבט של מחלות ומכל שבן אם היה המחט חלוד קצת, זהו רעל ברור. ובן מרכיב המחט דעל ברם. אבל גם אם היה המחט מלובן ונקי לגמרי במובן ההיגיינעיה הוא פותח שער לכל טמאה להכנס אל הדם ולהדעילו. גם אם יכרות אדם "עין תרנגול" מעל אצבע רגלו הקטנה בסכין יוכל לעשות פצע בזה בעוד אשר מתחת לעין התרנגול ויפתח פתח לרעל הנמצא באויר ובפוזמקאות ובה יצבה העור, אבעבע יגדל ובכמה מקרים ירעל כל הדם ויבלה במות. גם הפותח אבעבע במחט מלובן ומכ"ש העושה פצע בסכין צריך

אליו ומשתמשים באורו למרפא. לפני שתי שנים הביא ווינא עשרת אלפים קילוגרם חמר משם. לשהרו ולהוציא ממנו ראדיום. המלאכה נגמרה ושויי של מעט הרדיום היא מיליון כתר. את זה תחלק האקדמיה לכל מוסדות הרפואה, לעשות בו בחינות. בינאחימססאל יוקם לבריטור ריום למלאכת הרדיום, תחת אשר עד כה רק בפאריז עשוהו. גם יעשו את המעינות במקום ההוא למעינות רפואה, כי הרבה רדיום נבלע בתוך המים שם.

כתמי קיץ. להסיר כתמי קיץ מעל הפנים טוב לשפוף את הפנים פעמים אחדות ביום במי באראקס (חמשים גראם באראקס בחצי ליטר מים); כן ימים רבים. סובין בראש. מי שיש לו סובין בראש ירחץ את ראשו פעם אחת בכורית של נפרית ויגורד ראשו פעמים ביום במנדרה עם מי מאליצילי-שפיריטום (חצי פרוצנט ממנו במים). בבית מרקחת ישיג את זאת.

ארגו מכתבים.

י"ד: לפי דברך ציט שוב. - י"ז ק: בקרישה הנכון. נקרישך ולא הקמין כד, כי תפלות כאלה נוסרו בזמן התנאים בסגנון המשנה וכן מעריצין ומקרישין וממליכין. וכן עשה למען אמיתך ולא אמיתך. בענין רסים עץ לצפרנים הכל יודעים את המקור. עוד הפעם לדורשי ספרים: כל מוכר ספרים ימציא לכם כל ספר שתחפצו ואין לנו מנאי לעמוק כזה; שם מוכרי הספרים אהרן פויטש בקראקא ואמקרויט ופריינד בפרועמישל נודעים ככל, פנו אליהם. - מ"ד ט"ז: אחר לכא: מוכן לחוברת הבאה.

מעמק לבי אברך בכרכת גמר מיב ושמתח החג את המל"ג משה ופייכל אונגער בזולקיעוו ואת כל הנלוים אליהם. משה ליב ווינד - בוברקא. הנני מברך מקרב לבי את המאירסים מענדער סאבעל ופייגא בענדעל מזולקיעוו בכמ"ז ובחנ"מ. צבי הירש פאקארד.

בגונע לבני אדם הגה הוכיח רייפמאיר, כי כל עמי התרבות הקדמונים לא התחתנו בעמים זרים רק בבני עמם לבד. וזוהי סבת גדלתם, חכמתם וחזקתם. אבל החתון הזה מביא כרבות הימים לידי התאבנות ועוצר בעד התפתחות העם ובסוף ירד העם ורוחו תבוק. שאלת חתון קרובים יש לפתור בדרך סטטיסטית. רבים בקשו להחליט, כי חתון בין קרובים גורם מחלות הרוח לזרעם, אבל לא עלתה בידם להוכיח זאת בכורה. ברור הוא רק, כי חתון הקרובים גורם מחלת העינים. רעטיניטיס סינמענטאקס" לזרעם, הנכרת בעורון בלילה ואחרי כן היא מביאה לידי עורון גמור. כמ"ז ממאה חולים כאלה הם בני קרובים. כמו כן אין כל ספק, כי חתון הקרובים גורם במסרים רבים, כי יולידו ילדים חרשי-אלמים. עשרים ממאה ילדים, שנוקדו חרשי-אלמים, הם בני קרובים. כל עוד יחיה העם חיים טבעיים אין חתון כזה מזיק, אדרבה יועיל להוליד זרע נבחר, אבל בזמננו, שהכל צריכים להתאמץ ולעמל יותר מדי ולעבד עבודה רוחנית - חתון כזה מזיק מאד ושומר נפש צאצאיו ירחק ממנו, הבנים יהיו בעל מומים בכמה מקרים, כן הורה הנסיון. לכן ביהודים רבים משגעים ובעלי מומים מכלל עם.

החרשים שמעו! ישנים חרשים רבים המדמים, כי אין עוד תרופה למומם ובאמת הם יכולים להשיג את חוש שמועתם על נקלה במחיר לא רב. רופאי האזנים יכולים עתה לעשות לחרשים, שנפסד "עורי-התוף" באזניהם, עורי-תוף חדש מכסף או חמר אחר. בקנגרס לרופאים ולחוקרי הטבע, שהיתה עתה בשטוטגארט, הביע רופא האזנים נאדאלעצני ממינכן את תמהונו על החרשים הרבים, שאינם יודעים עוד להשתמש בתחבלה הזאת, לקנות להם את חוש השמועה ככסף אצל רופאי האזנים תרופת ראדיום באוסטריא. כנדע נמצא בינאחימססאל בביהם החמר, שממנו עושים את הראדיום המתכת הנפלא, המאיר כשמש, המכלה כל יצור קטן הקרב

להזהר להרחיק מן הפצע כל טמאה, וכל דבר רגיל, אף האויר הוא טמאה לגבי פצע. לא יגע בו באצבעו ולא ילבש עליו את בגדו, כי אם יתהלכו במוך (וואמע) אנטיספטי מבול במי קרבול.

משקות לאומיות. לכל עם יש משקה, שהוא אדוק בו כמו במנהג לאומי. למשל אין עם בעולם, שירבה לשתות תה חינוי כהאנגליים. ממלכת אנגליא לבדה בלי מושבותיה צריכה ככל שנה למאהים וחמשים ושבע מיליון ליטראות תה בשנה, ששליטאותה לכל נפש. אין ארץ בעולם, שישוהו שם קפה רב כבארצות הברית באמריקה, שם מבשלים בכל שנה השע מאות וישישים ואחת מיליון ליטראות קפה, ו"ב ליטרות לכל נפש. אין עם השוהה שחר במדה רבה בהאשכנזים. דם מעבירים דרך גריוניהם בכל שנה שמונה אלפים ועשרים ושש מיליון ליטר שבר, קל"ח ליטרות לכל נפש. אין נוי בהבל, שירבה בשתיית יין כהצרפתים, הם יריקו ששה אלפים ארבעים ושלוש מיליון ליטר יין לתוך מעיהם, קנ"ו ליטר לכל נפש. אין לך אומה שונה בין-שרף בהרוסים. הם ינמאי, למרות המס הגבוה מן ה"ש, שבע מאות שמונים וארבע מיליון ליטר י"ש בשנה, חמש ליטרות ומחצה לכל נפש.

נשואי קרובים. באספה הע"ח של חוקרי הטבע ורופאים אשכנזים, שהיתה עתה בשטוטגארט, דבר הדוצנט פערר מכאזעל על אדות פעולת חתון קרובים על זרעם. להכריע בשאלה הזאת יש ערך גדול לתוצאות הנסיונות בבעלי חיים. רבים מהגזעים הנבחרים של הבהמות הביתיות קמו מהרכבת קרובים. הרכבת אב כבתו ואח באחותו. בדרך הזה יגדלו את הסוסים האנגלים היקרים. ההרכבה הזאת בדוקה ומנסה להשיג גזע טהור ולהתמיד תכונת רוח כחפץ המגדל. אבל בהרכבה הזאת יש גם סכנה, פן תקים גם תכונות רוח רעות וברכות הימים תביא לידי התנונות ועמרות, לכן ג חויץ להרכיבם בסוף גם בזרים.

הרב החכם המורה המומחה והסופר מד משה יוסף הלמן מקבל הוראות שעה בבתי הלמידים, האדרסה: M. J. Heilmann, ul. Juzefinska 24 Podgórze.

דברי חכמים וחידותם
כי חלקים, מאת מויה.
כל משלי חז"ל ומוסרם הטוב במשבצות השיר העברי. - המחיר ארבעה בהרים, ילקוראי המצפה הנחה שלישי. מצוה להמוך ביד המחבר הזקן, לעת זקנתו. M. Weissmann, Wien, II. Zwergasse 5.

הוצאת הספר
עולמינו
(קובץ ספרים יוצאים לפרקים - ע"ד שאלות עולמינו העברי)
יצא לאור ספר ראשון "עם הזרם"
מאת ד"ר יוסף כרוזנר.
מחירו 25 קאפ. עם פארטא 29 קאפ. המכירה הראשית נמסרה להברת "אחיאסף" Verlag "ACHIASAF" Warschau Postfach Nr. 25.

יצא לאור הספר

שירי ציון

בעברית, זשרגונית, פולנית ואשכנזית - הוצאה שניה מוגדלת ומתוקנת

תוכן השירים:

I. עברית.
1 על מות הרצל, 2 מנגינת אבל, 8 עורך חי, 4 התקוה, 5 שם כמקום ארוים, 6 אם אשכחך, 7 השכועה של פועלי ציון, 8 מזרחיה, 9 עם עולם, 10 משאת נפשי, 11 יהודי קטן אני, 12 חושו אחים, 13 שושנה, 14 גם ציונה, 15 יונה הומיה, 16 אל מל ואל משר, 17 כשרמות בית לחם, 18 ברכת עם, 19 אל הצפור, 20 הכוס, 21 המחרשת, 22 נענועים, 23 שירת אסיר, 24 אלף בית, 25 שיר ערש, 26 שיר ערש, 27 שיר ערש.

II. זשרגונית.
28 דיא שכועה, 29 יודישע פרייהייט, 30 דיא זעהנוכט, 31 רעד יודישער כאי, 32 אימער אין ציון, 33 אין די פערלדער, 34 רעד כוס, 35 זאמר און שטערן, 36 ציון, 37 ישראל קום אהיים, 38 לא אברה תקותנו, 39 רעד פאשפאָרמ, 40 מייך הייליג לאנד, 41 רעד אלף בית, 42 רעם מילנערם טרערען, 43 פֿעריאַנט, 44 כרמל וויין ליעד, 45 רגל מחנה יהודה, 46 ציונים קלאָגן.

III. פולנית.
47 Przysięga, 48 Do Syonu, 49 Znas ty ten kraj, 50 Gdzie smukłe cedry, 51 Pieśń zmartwychwstanie, 52 Pieśni chcecie.

IV. אשכנזית.
53 Umkehr, 54 Mein Ideal, 55 Die Hoffnung, 56 Fern im Osten, 57 Bundeslied der „Unitas“, Wien, 58 Bundeslied der „Achiwa“, Ung.-Hradisch, 59 Bundeslied der „Zephira“, Brünn, 60 Bundeslied der „Kadimah“, Wien, 61 Bundeslied der „Libanonia“, Wien, 62 Bundeslied der „Ivrit“, Wien, 63 Ein Hauch weht durch die Lande, 64 Kennst du das Land, 65 Dort wo die Zeder,

המחיר עם המשלוח 50 הלר, 50 פֿעֿעניג. להקונים 10 אכזמפלירים 20% רבט.

ל"שירי ציון" הוצאה שניה הופיע ג"ב אצלנו:

הבן מנגינות

לשיר ולנגן בבנור, נדפס בהכלית ההדור, מעובד ע"י מר הרמן עהרליך, מורה נגן מאושר מטעם הממשלה בלבוב, מכלכל מנגינות לשלשים ושבעה שירים נבחרים. המחיר עם המשלוח 1 בהר, 1 מרק. להקונים 10 אכזמפלירים 30% רבט. המחיר ישלם מראש. מרקאות הפוסטה מתקבלות.

הכתבת: Verein „Zion“ Nadwórna, (Galizien).

ספור יצירת העולם

בהסכמת עם הדעה בהשתלשלות הבריאה (Evolutionismus) ועם הדעה באחדות סוחלמת ביקום התבל (Monismus)

מאת ד"ר שלמה רובין
יצא זה עתה לאור בצורה נהדרה מאד, כל חובבי ספרי החכם הישיש יודו בעד הספר הנהדר הזה.

מחירו כתר אחד.

עץ הדעת

הוצאה שניה

(ההוצאה הראשונה אינה במציאות)

שמות ותבן כל החכמות והמדעים למיניהם בתבנית עץ עם שרשיו וענפיו

מאת ד"ר שלמה רובין

תכן הספר מענין מאד לכל דורש מדע. המחיר 40 העלער עם המשלוח

למו"ם ראבאמ.

שני הספרים נמכרים אצל המו"ל: Josef Fischer, Buchdruckerei, Krakau, Grodgate 62.

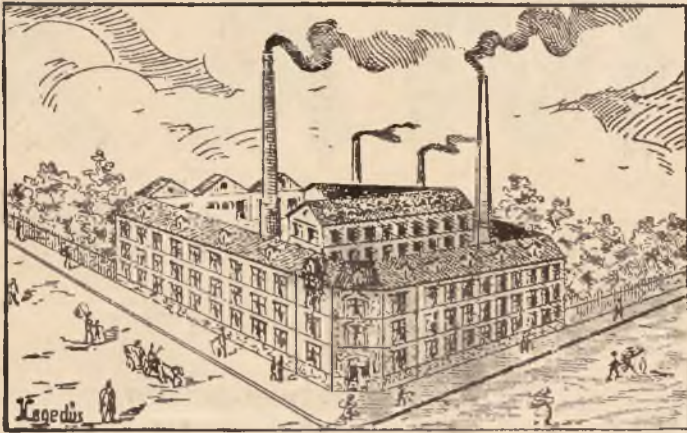

פחמים וקאחם מפרוסיא

אמציא במקחים שוים לבל החנות גליציא ואהאמץ להפיק רצון הקונים התמידים עצה"ט. על המקחים שארשום אין שום הנחה.

המקחים ערו מיום 1 ספטמבר ש"ז. Josef Perlberger, Lwów.

לתועלת רבים.

רבים מהן קוראינו שאלונו על אדות השאקאלאדע מפבריקאות שונות, שיצא עליה קול, שיש בה חשש שומן של חזיר או של נבלה ומדפה. ואחרי שאין ביד הסוחרים כתבי הכשרים על שאקאלאדע, חוששים קצת מן החרדים מפני מאכלות אסורים להשתמש בשאקאלאדע וינזרו לגמרי. השיאלים נקשו מאתנו להמציא להם איזו פבריקה, המוציאה שאקאלאדע, שאין בה שום חשש אסור, כלומר, העשויה כלי שום תערובות שומן מן החי. על כן מרחנו לעשות חפצם, נקשנו ונס מצאנו. שלחנו חבילות שאקאלאדע מן הפבריקה של

Dr. JOHANN RUCKER & Co.

(Commandit-Gesellschaft)

Chocolade-, Canditen-, Biscuits- u. Obstconserven-Fabrik
LEMBERG.

הסירנו את הפירמא מעליה, למען לא יודע מאין היא, שלחנו אותה אל האינסטיטוטות של הממשלה בלבוב ובבודפשט לבדיקת המאכלים בדרך חימי ושניהם מעידים פה אחד, כי בשאקאלאדע מהפבריקה הזאת אין שום תערובות שומן מן החי ולא כל חמר אחר הנותן מקום לספק, מלבד חמר הקאקאי והשומן הטבעי שלו עם הנפת. הפבריקה הזאת נבונה לשלם עשרים אלף כתב לאיש, אשר ימצא בשאקאלאדע שלה איזה שמץ שומן אחר, או דבר אסור אחר אף משהו והיא נוהגת לנו ולכל אדם אחר רשות, לשוב לבדוק את הסחורה בדרך חימי בכל עת ובכל שעה. עדות האינסטיטוט האלה, הנדפסת בזה ככתבה וכלשונה, נאמנה כלי כל ספק בקפילא ובכסחיה לפי המו והרוצים לשמש בשאקאלאדע כשרה, שאין עליה שום חשש אסור, נוכל ליעצם, לקנות רק את השאקאלאדע מהפבריקה הזאת של **Dr. Johann Rucker & Co.** ונס בלא זה נכון כי יכבדו אנשי נליציא את הפבריקה הזאת על פני כל הפבריקאות של חוץ לארץ, כי למה נוציא את הכסף מארצנו העניה לארצות עשירות, בעוד שיש פבריקה בגליציא, שאינה נופלת כטוב סחורתה מפבריקאות בחוץ לארץ. עת לנו לעזוב את המשפט הקדום, לכבר המיד סחורה חוץ, אף שסחורה בזאת ממש נעשה כארצנו. מוציאי לאור את המצפה.

תעודות האינסטיטוט של הממשלה לבדיקת מאכלים בדרך חימי.

Instytut chemiczny c. k. Uniwersytetu lwowskiego.

L. 437. Lwów, dnia 4 stycznia 1906 r.

Nadesłane przez administrację „Hamice“ w Krakowie czekolada, została poddana ścisłemu badaniu chemicznemu, z którego się okazuje, iż czekolada ta zawiera tylko kakao, cukier i tłuszcz roślinny. — Jakiegokolwiek bądź tłuszczu pochodzenia zwierzęcego nie zawiera wcale.

Dyrekcya Instytutu chemicznego c. k. Uniwersytetu lwowskiego.

Országos magy. kir. chemiai Intézet és központi vegyakisérleti állomás Budapest, II., Oszlop-utc.

Z. 1804. Budapest, am 7. Dezember 1905.

Die Untersuchung der eingesandten Chocolate ergab, dass dieselbe nur reines Pflanzenfett, also kein animalisches Fett enthält.

Die Direction.

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אהנע אפעראציען. פערלאנגען זייא גראמס אונד פראנקא דיא נייא ערשיענענדע בראשיערע פאן מ. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוכ-ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. ק. פאט. באנדאווען, אין לעמבערג, גראדעצקא-נאסע 35.

כר חוכה מכרח רבא ארי לימים אחרים.

Holzrouleaux und Jalousien

besten Qualität in allen Preislagen und schönster Musterauswahl empfiehlt billigst die

Holzrouleaux und Jalousienfabrik von Anton Tschander jun. Brannau (Böhmen).

Agenten gesucht.

רוסישער טהע

פאן קראנען 4 ביו 10 פער ק"ג לאזע און געפאקט. פיר צופרייערענהייט ווירד גאראנטירט. ביי

L. Apermann, Brody.

Gratis und franko

verlangen Sie meinen neuen illustrierten Preiscurant über 1000 Abbildungen von Uhren, Juwelen, Musikinstrumente etc.

Warenhaus

CH. KAPELUSZ KRAKAU

Echte Nickel Taschenuhr Marke »System Roskop Patent« genau gehend samt Nickelkette K 3.70, 3 Stück K 9.80.

Versand per Nachnahme oder Vorherschenduug des Betrages.

משון עברי בהראהא.

בכית ספרנו יגדלו הנערים ביראת שמים ובדרכי התורה, ילמדו תורה, רש"י, נ"ך, גמרא, ש"ע, שפת עבר ותולדות ישראל ע"י מורים ממחים לומדים מפלגים. ומלבד זה ילמדו כל למודי משון (רעאלשולע) ע"י פרפסורים ממחים מכה"ס של הממשלה.

שפת הלמוד רכר למודי חדש עברית.

לאשכנזית אשכנזית, לשאר למודי חל פלנית. כסוף כל חצי שנה יקבלו התלמידים אחרו הכחינה תעודות, שערבן כערך התעודות ככה"ס של הממשלה. לתועלת התלמידים, אשר לא הוכנו למדי בלמודים עבריים או לועזיים, יפתח אי"ה בט"ו אקטבר

האולם

מדרגת ההכנה לכל כושל וכס אך השנה יוכל לעלות אל המדרגה הראשונה. בל אשר לו דבר את בית הספר יפנה אל המנהל:

Rabb. Dr. Josef Seliger, Krakau, Zielonagasse 7.

תורה עם דרך ארץ

בית הספר הראשון בכל הממלכה, אשר בו ירכשו להם בני יהודים תורה ומסך יחדי גמור ציחד עם מדעי צה"ס הכלליים — אשרי האיש, שיכול לשלוח את צט אל

הגמנוזים העברי

אשר צלונבאריש צלחד תחת המנהג הרב הגאון ד"ר מאיר יונב. סס ילמדו התלמידים כל עניני הלמוד של גמנוזים וגם תורה, ייך, דקדוק, ש"ס ונפטיס, ויחנכו בדרך התורה וי"ס. תלמידים וגליליץ ילמדו פה גם פולמח ועלמיהם להתחק צונחלקת הסכנה פס צספת אשכנ. מחיר הלמוד, המעט ומוחט כשרים ומוחטים כתר למדע ולמעלה. יתר הפרטים מודיע:

Rabbiner Dr. M. Jung Ung.-Brod (Mähren).

קורזים עבריים

בקררהא.

בקורזים העבריים, אשר בחברה "ציון" בקראקא מתקבלים נערים ונערות להביאם לירי שלמות ביריעת תורה נביאים וכתובים, שפת עבר ודקדוקה ובקריאה, כתיבה ודבור. כחיר הלמוד ממוצע. זמן הלמוד אחר הצהריים. התלמידים לקורזים וגם ללקחים פרטים מקבל מנהל הקורזים מר שבת וואלקאווסקי בביתו ברחוב

Miodowa 9.

Nicht lesen

allein, sondern probieren muss man die altbewährte medizinische Steckpferd Lilienmilchseife von BERGMANN & Co. Dresden und Tetschen a/E. vormalig Bergmann's Lilienmilchseife (Marke 2 Bergmänner) um einen von Sommersprossen freien und weissen Teint, sowie eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen. Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfumerien und Friseurgeschäften.

Gründungsjahr 1877.

מעבעל-לאגער ערשטער אנגעס

עמפיהלמט זיין רייך אסארטירטעם לאגער פאן שלאף-עם שפייזעציימער, סאלאן-עם העררענציימער-איינריכטונג-גען. נייעסע פאסאן סאלידעסע אויס-פיהרונג צו קאנקורענצלאזען פרייען.

Wolf Kaufmann, Lemberg, Lukosińskigasse 4.

וויר ברינגען היערמיט דעם פ.ט. פובליקום צור קעננטניס, ראם דיע רענא-סירטע לעמבערגער

כשר-זעלכווארענפארק

דער פרימא פאסטעט קאמפ. נומערהר אין דען בעזיטץ דער פירמא

בלאנקשטיין עט פרינקעל

איבערגענאנגען איזט. די פאבריק איזט יעצט מיט דען נייעסעטן מאשינען פער-זעהן אונד ערצייגט די שענסטען סאלאמי, זאווי אלע פערשידענען זעלבווארען-סארטען צו ביליגסטען פרייען. שמעהט אונטער אויפזיכט דעם ביד"צ דפה.

Blankstein & Frenkel,

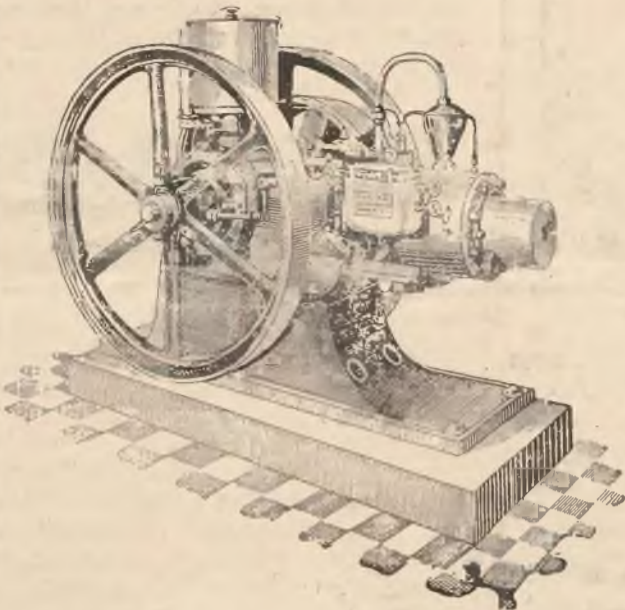
Lemberg, ul. Gazowa 10.

הויפט פיליאלען אין לעמבערג: קארל-לודוויג שטראסע 41, באימף 18 באזשניצא 20.

Dr. Fritz Fuchs Patentanwalt advertisement with contact information for A. Hamburger in Vienna.

Wyd.: Naftali Hof. S. M. Lazer. Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer. Drukiem S. L. Deutschera w Podgórze

CLIMAX

ראהעל-צווייטאהט מאמארע

ברענמאטעריאלקאסטען פאן 1 1/2-2 1/2 העללער פרא עפפעקטיווע פפערדעקראפט אונד שטונדע. קיינע פיאנאצקאנטראללע. גערינגסטער וואסערבעדארף. קיינע עקספראניאנסעפאהר. בענין-מאמארע, גאז-מאמארע, זינגאז-אנלאגען, דאמפפמאשינען.

BACHRICH & Co., WIEN

XIX/6, Heiligenstädterstrasse Nr. 83.

Bacomp. : טעלעגראם-אדרעססע

טעלעפאן אינטערוארבאן: וויען-דאבליונג 113.

פערטער געזוכט!

ERSTES SPECIAL-HAUS von Echten Gramophone-Phonographe advertisement for Josef Wechsler in Krakau and Warschau.

כשרה פלאנצען-בומטער advertisement for Primaol.

כסף חדיש = Argent plaque advertisement for Jos. Kapelusz, Krakau.

רמדו היטב! advertisement for a medicinal product.

Table listing various items and their prices, including chandeliers and furniture.

Advertisement for Emanuel Glaser, Krakau, featuring a list of services and contact information.

HOTEL LONDRES advertisement for Krakau, Stradom, managed by Salomon Wasserlauf.

"ומה, את עירתנו אתה זוכר שם?" שואל האחד.
 "עמ... מבטל ליב, וכי יש מה לזכר? רחוב
 אחד בכרך הוא גדול מכל העירה הזאת... חפץ הוא
 להראות בזה את יתרונו, אף כי בסתר לבו חביבה
 לו עירו בכל קמנותה..."
 "אבל קשה לעבד בצבא?..."
 "קשה? חלילה! צריך רק לדעת איך להתהלך
 עם אנשים..."
 "אומרים — עוקץ בו אחד מן החכמה — כי
 צריך לנקות את המחראות..."
 "המפשים מנקים... ומי שעניו כראשו, הפשי
 מכל..."
 "הפשי?!" — משתומם שוכ אחר — ואיה הם
 הפקידים?"

ומספר להם ליב, "מעשיות נפלאות", איך התנקם
 בפקיד אחד, שהתאכזר על אנשיו, ואיך שהלשין על
 פקיד אחר, שהתנהג לא כהוגן, ובשעת הספור הוא
 מסלסל את שפמו הקצר, ומעיניו נתזת הכרת נכורת-
 עצמו..."

כשהחילו להתפלל, לא עמד כאתמול כערב,
 מדוכא ושפל מן הכל, רק כמו חש כעצמו יחרון,
 נציה שבגבורה, שליחות-צבור של העדה אצל קיר"ה..."

רבי מאיר.

ב"דברי ימי ישראל" מאת גרץ תרגום שפ"ד
 ח"ב עמוד 268 מדבר המחבר על תולדות גבור
 התורה רבי מאיר, שהאיר עיני ישראל בתורתו הצרופה
 בדעות ישרות, ומתאר לנו תכונות, מעלות רוחו
 והשקפתו. אבל הוא מקצר לפעמים וסותם את דבריו
 בלי מקור והוכחה. לכן ראיתי, כי טוב להשלים דברי
 הרב, למען תהיה לנו הכונה שלמה מתלדות ר"ם
 ופעולותיו.

המחבר מתחיל לדבר על פעולות ר' מאיר
 ומפסיק כאמצע ובתמונה קצרה מאר הוא מתאר תמונת
 ברוריא אשת ר' מאיר והשמיט מה שמדובר על
 אדותיה בתלמוד, המפיץ אור על תבונתה והלך נפשה.
 הוא אומר שם: "ברוריא אשה חכמת לב גם בחכמת
 התורה ושונה הלכות ור' יהושע בן חנניה הלל אותה
 על דעתה הרחבה". זה כתוב בתוספתא מהרות פ"א:
 "ר' מרפון מטמא וחכמים מטהרים וברוריא אומרת
 שוממת מפתח זה ותולה בחבירו בשבת. וכשנאמרו
 הדברים לפני ר' יהושע אמר יפה אמרה ברוריא".
 ולא הביא מהמסופר עליה בבבלי פסחים דף ס"ב ב',
 כי ביום אחד מימות החרף למדה שלש מאות הלכות.
 וכעירוכין נ"ג: "ר' יוסי הגלילי היה קאזיל כאורחא
 אשכחה לברוריא אמר לה כאזיה דרך נלך ללוד
 אמרה ליה גלילי שומה לא כך אמרו חכמים אל
 תרבה שיחה עם האשה היה לך לומר באזיה ללוד".
 והדבר נפלא, איך העזיה פנים כל כך לקרוא לר' יוסי
 הגלילי שומה? אמנם גדולתה בהלכה ודעתה הרחבה
 שידעה בעצמה ושע"כ מלאה לכה לחלוק גם על דברי
 חכמים, גרמו לה להכניס בלבה גאווה וגדלות, שלא
 לשאת פני איש. ויאמן בזה המעשה המובא בשם
 הגדולים, כי ברוריא כתבה בספרה על גליון המאמר
 "נשים דעתן קלה": "הוץ מברוריא", כי חשבה את
 עצמה עולה על כל כנות מינה ושוה לגדולי התורה.
 ונראה כי גם דבריה לר"י הגלילי לא אמרה ע"פ
 האמת, כי אם בלעג להעירו, כי גם "אל תרכה שיחה
 עם האשה" לא נאמר על אשה כמוה, כי גם זה מטעם
 נשים דעתן קלה והוא אין דעתה קלה. השם הגדולים
 מספר, כי לא עמדה כנסיון בדעתה זאת. ר' מאיר
 אישה אמר לה: חייך עוד תכרח להודות על דבריהם
 וציה לתלמיד אחד לנסותה והפציר בה ימים רבים
 עד שנתרצתה ונכנס ר"מ תחת התלמיד. מקור המעשה

כל פנים פונים, כל עינים מסתכלות אליו.
 הילדים הפעושים המלוכשים בגדים חרשים ומרגישים
 את עלית-ערכם בשכיל זאת, שוכחים את תלכשתם
 ומכשי-עיניהם התוהות ומפחדות, מתננכים למקום
 עמידת ליב.

הנערים הקטנים המתהלכים אנה ואנה ומנסים
 להתפלל "מן הזכרון" כלמרנים גדולים, זורקים מבטי-
 תמהון על הכוכע ועל החרכ של אישיהצבא.

נערי "בר-מצוה" המסלסלים את קולם ועוזרים
 בניגיתם להחזן בסיום כל תפלה, מכימים כמו מן
 הצד על האורח-הפלאי.

הבחורים — חברי נעוריו — מלאים חבוי לסיום
 התפלה, בכדי לגשת אליו ולשמוע איזו חדשות מחיי
 הצבא...

וכל המון המתפללים כמו מתחרים להדר את
 התפלה בקולותיהם השונים, ולהראות להצבאי הלז
 איך חוגגים בעיר זאת את חג-הסכות... עיר-קטנה
 ואיש-צבא כביהכ"נ, זהו חדשה אי-פשוטה ומעירת
 תשומת-לב מכל הצדדים...

וליב מוציא מצלחתו סדור'ל קטן, שקנה לפני
 נסיעתו הביתה, עומד כמקשה, כעמוד, בין המון
 המתפללים המהנועעים כשדה-שבלים, ומרגיש הוא
 כאותה רגע את מעוש-ערכו, את בטול-ישוהו... הם
 מקיימים הדיר תרי"ג מצות, והוא נלקח לכין הגוים,
 סר מן המצות וכא לירי עברות... והרהורי-קנאה
 מהרוצצים כמחו לשאר בחורי העדה, בני גלו, שהם
 — העשירים — יצאו לחפש, והוא נלקח לעבדות-הצבא...
 כשמגיעים לאמירת "עלינו", מתקרבים אליו
 הבחורים בשאלת שלום, וכל הנערים הקטנים, שנודע
 להם, כי זה "ליב", עשו כנופיא סביבו. הכל חפצים
 לשאול מה, לאמר לו אמירה חביבה...

ורואה הגביר ר' יוקל מכותל המזרח את "אישי-
 הצבא", מרמז כאצבעו, למען יגש אליו, וכל הנערים
 נשארים ונפזרים, כי אינם מרתיכים עוז לגשת אל
 מקום הנביר.

"שלום-עליכם ליב", הוא קורא בנחת, ואל שכניו
 הוא אומר בשמחה-חג: "ראו נא, זהו שליח-צבור
 שלנו אצל קיר"ה..."

ממחרת. רק נצנץ שמש במזרח, וכבר נראים
 חיי-החג ברחוב. הסכות עמדו מזהכות ודרך חרכי
 הסכך רמזו ויקראו את הקוים המפוזים, יהודים רצים
 בהשכמה אל המקוה לפני נמילת לולב, יהודיות קמות
 משנתן, למען הברכנה על האתרוג, ונערים נושאים
 לולבים ירוקים מביה לבית, והם מתראים מרחוק כמו
 גן-אילנות נע ונד... והולכים אחר כן אל התפלה.
 יהודים עם מליתותיהם על ידיהם, נושאים אתרוגים
 ולולבים, נערים שנתמשכלו לחצאין, בלבשם צוארון-
 קשה ליו"ט, ההולכים בגרון זקוף, ונשים המחדשות
 כובעות חרשים ע"פ נוסח אחרון להקופת החרף הבא...

בתאות-חדשות סוקרות נערות מן החלונות על
 המחנה הנמשך לתפלה. ובנות ישראל הביישנות,
 מתאדמות כשנפגש מבטן בהצבאי ליב, ההולך זקוף
 ככידון, ומכשי עיניהן מתחרים עם קוי השמש הנמשכים
 גם הם ומשתברים בכרק הכפתורים המתנוצצים והחרכ
 המבריקה... ומבלי משים אחת מלחשת לרעותה: "ראי
 נא, ראי... התלבשת מאצילה על האדם..."

כשכא ליב לכהכ"נ, סכוהו כל הבחורים, ממדים
 אותו כמעופי עיניהם, אשר קנאה מכצכצת מהוכן...
 הנערים והילדים עומרים אותו, ומסתכלים אליו כאל
 כריה רוממה...

הוא רואה, מרגיש, ולאט, לאט, נפשו כמו
 מתרברבת על ההוד שכנכורה...

הערה. כנליון המצפה נומר 38 כתב מר י'
 פרעמינגער על מלת שב, שנרשמה בין התקיעות ולא
 נודע פשר רבר, כי המגיה מויזומיר בסדור הגאון
 יעב"ץ הביא, כי המקריא אומר להתוקע "שב והתודה"
 וכתב, כי הוא דוחק גדול מכמה טעמים, כי מלת
 התודה חסר מהספר, ועוד הרי מצות ודוי היא מעומד,
 וכתב שם טעמו. ומדוע לא עין היטב בסדור הגאון
 יעב"ץ מויזומיר, כי שם כתב: "יקרא המקריא שב,
 וישב התוקע מעט ויתודה כל אחד בלחש בין
 שפתותיו, ומעומד". הרי כפירוש, כי הודוי אינה
 מוטלת על התוקע, כי אם על הקהל. ומלת שב היא
 על התוקע מטעם, כי הם תקיעות דמיושב.
 נחום זאממערפלעק.

אפשר שהתקיעות האלה נקראים תקיעות דמיושב
 יען שהתוקע צריך לשבת כיניהן מטעם שכתב
 מר פרמינגר. המערכת.

אורה לסכות.

ציור.

מאת ראובן פאהן.

חג הסכות בא. — הכריו על באו המודעות
 הגדולות של סוחרי האתרוגים, הענלות המלאות סכך-
 ירוק העוברות בשוק. דפיקות הקירנם המחכר דלתות
 שכורות לכתלים, ולאחרונה גם — ביאת אישי-הצבא ליב
 בנרלמן לכיתו.

ערכ-סכות קרוב עם חשכה נכנס אל הרחוב
 המולך לביהכ"ס, ואחרי בשרו בחפזה את אמו על
 דכר באו, מהר לדלג לתפלה ולהתראות שם עם אביו,
 וגם להתראות לאחרים, כי איננו "מוקצה", כי בא קודם
 יו"ט

כמעט כמסירות-נפש השתדל אצל פקידות-הצבא
 להת לו חפש לימי ראש-השנה, כי נפשו הנקרעה כליל
 מחיי-הדת של בני עמו למיום נכנס לצבא, התגעגעה
 להתרסק בימים הנוראים לכוראה, ולהתאחד כתפלה
 עם עדתו. אבל עככוהו... הם גזרו כי כבר הפשירו
 רבים לכיתם, וגורלו עלה להשאר עד ימי-הסכות,
 שהבטיחהו לתת לו אז חפשה למשך שבוע המים.

רשעות — הרהר בלבו — כלום מה יזיק להם
 אם אני מתפלל בצכור ואוכל מאכל כשר — כימים
 נוראים כאלה? — אך מסתמא בטל ליב את רצונו
 מפני גזירת המלכות, וכאישי-צבא נאמן, מלא בדיוק
 את חובותיו: אם לעמד על המשמר — הרי הוא עומד,
 ואם ללמוד חלוץ כלי-זין ותכסים-מלחמה — הרי הוא
 לומד... ושינא יש לו בלבו, כי הפקידים לועגים לו
 למרות חריצותו וקוראים אחריו "יהודי-ארור..."

ובכל אלה משעשע הוא את עצמו כתקוה
 הנעימה, לבא הביתה בעוד זמן קצר... מתאר הוא לו
 את הבית הצר והנמוך של אביו הסרסור, המלא גלי-
 אורה לכבוד יו"ט, את המשכב הרך שיוצע לו, ואת
 הוריו שישמחו לקראתו. וכא דמיון הרוך הלז כשמין
 בלבו המאוכן כמעט כהוך הקשוי הנפגש בסכיכתו
 הצבאיה... ומתאר הוא לעצמו את ישיכתו בסכה של
 הגביר ר' יוקל, אשר אביו גר בחצרו, איך יקרבהו
 עתה הגביר ב"שלום עליכם" של פנים שוחקות... ואיך
 ילך להתפלל בכית-הכנסת, יכרך על "האתרוג" ויסלסל
 בקול את "ההלל"... אמנם פה בצבא הוא עובר כל
 העבירות... אי-אפשר להזהר... החיים האלה דורשים
 חלול כל קדש, אכל שם... שם כעירתו יחוג את החג
 כמצות ד'...

ומן הפתח משתפך אור-של-יו"ט, ומתוך בית-
 הכנסת נשמע ה"ברכו" המסולסל, עולה ומתפתל, עולה
 ומשתלשל, ברנע שנכנס ליב."

החזיקו שפתנו הלאומית, הקשר המחבר כל בית ישראל!

ברש"י ע"ז די"ח ושם נאמר, כי כשנודע הדבר לה חנקה עצמה ומחמת כוונה ערק ד"ם.

אחר זה שב נרץ לדבר על ר"מ ומלמדנו ממי נחל ר' מאיר את הורו ומאין קנה את שמתו בלמוד; "זמן ידוע שמש ר"ם גם את ר' ישמעאל. אך כדרכו הישר והפשוט לא מצא ד"מ השנון והחריף נחת ויפן אל ר' עקיבא. וכאמת אמרו בגמרא להפך, כי בתחלה שמש את ר' עקיבא ואח"כ את ר' ישמעאל: "אתה לקמיה דר' עקיבא, כיון דלא מצי קם אליביה אתה לקמיה דר' ישמעאל וגמר גמרא, הדר אתה לקמיה דר' עקיבא וסבר סברא" (עירובין י"ג וסוטה ב'). זה חסרון גדול בדה"י וכפרט כי זה יאיר נתיב בתכונה ר' מאיר, כאשר נראה הלאה (1).

על דרך למודו ומעשיו אימר נרץ: "כדברי חדרים ועקיבה רבה אומר ר' מאיר על מעשי בני דורו שלא הכירוהו לרבי סמוך מפני היותו צעיר לימים: "אל הסתכל בקנקן אלא כמה שיש בו, יש קנקן חדש מלא ישן ויש קנקן ישן שאפילו חדש אין בו". צדק היה נרץ אלו היה כתוב בזה "ר' מאיר אומר", כמו שאומר המחבר — ובדאי כספר שהיה לפני המחבר היה כתוב כן — אבל בספרים מכמה דפוסים שלפנינו כתוב תחת ר' מאיר "רבי". ולדעתי נכונה גרסת הספרים האלה. כי מאמר כזה קשה ליחס לר' מאיר, שהוא נגד טבעו ומדותיו. ר' מאיר נודע למתנגד אל המתנאים בתלמודם, והמיד היה דורש בשבח העונה והזהיר את בני דורו: "והיה שפל דוח בפני כל אדם" ובכבוד חבירו היה חביב עליו יותר משלו, כנאמר בגמרא (סנהדרין י"א): "כאשה אחת שבאה לבית מדרשו של ר' מאיר ואמרה אחד מכס קדשני. עמד ר' מאיר וכתב לה ספר כריתות". ואיך אפשר שהרהיב עוז בנפשו לצאת נגד טבעו להתנאות ולאמר על עצמו "קנקן חדש מלא ישן" ולהשפיל כבוד אחרים כאמרו "ויש קנקן ישן שאפילו חדש אין בו". לכן נראה, שאמת הגרסא, כי רבי אמר זאת — על ר' מאיר. כי ידוע שרבי (ר' יהודה הנשיא) היה תלמידו של ר' מאיר והלכותיו של ר"ם היה חביבים עליו, כמו שמצינו "הורה רבי בר' מאיר" (חולין פ"ו), "העיד ר"י בן זרוו לפני ר' על ר' מאיר שאכל עלה של ירק בבית שאן והתיר רבי את בית שאן כולה על ידו, אף שאכותו ואכות אכותיו היו היו נוהגים בו איסור". ויכול היות, כי כאשר ראה רבי, כי בני דורו לא רצו לסמוך על הלכותיו של ד"מ, יעץ היה צעיר מבל חבריו כדורו, אמר עליו בימיו "אל הסתכל בקנקן וכו'".

עוד אמר המחבר: ובמקום שאנו מוצאים גדולתו, רוב צדקתו וכסחונו באלקים, נמצא גם ענוותנותו הגדולה ותשוקתו לעסק התורה. הוא היה אומר, "והיה שפל-רוח בפני כל אדם". גם פה קצר המחבר וקצרו נתן מקום להשיב על דבריו, כי הלא לכאורה מצינו להפך, שר' מאיר היה מהנאה בתורתו, כי מלאו לבו לסתור הלכה מקדמונים. כמו שמצינו שר"מ אכל עלה של ירק בבית שאן. וכן מצינו (שבת ע"ט) שכתב מזוזה על קלף נגד ההלכה הקבועה, שאין כותבים, ובערלה פ"ג הוא חולק על ר' עקיבא רבו ואינו סובר כי "כל החולק על רבו כאלו חולק על השכינה", ואם הראשונים כמלאכים אנו בחמורים". אם כן, ישאל הקורא, איך הזהיר ד"מ והוא שפל רוח בפני כל אדם? איך היה נאה דורש ואין נאה מקיים. אבל כאמת לא לענוה בנו התכוון ר"מ, שהחזיקו כה בדורות שאחריו: להיות כל איש מקבל כל דבר מרבו בלי חקירה ודרישה, לדעת אם מהאים הדבר עם ההלכה והשכל. וגם אם דאו בכרור תיוהא כדכרי רבותיהם לא מלאם לכס לחלוק עליהם, כי נחשבו כעיני עצמם כאין נגד

(1) גם ראהו ברוד"ד ח"ב עמ' 182 נמשך בזה אחרי נרץ וכתב: תחלת שמושו של די"מ היה לפני ר' ישמעאל ואח"כ לפני ר' עקיבא וצ"ל לעיין בעירובין י"ג. ועיניו הסעורה כי שם מובא ההפך, כי תחלה למד אצל ר"ע. לפי דעת ס' יוחסין למד ר"מ גם אצל ר' טרפון וראיתי מנדה כ"ה: ר' טרפון ארוך כדורו הזה ור"מ מניע ככתפן.

רבותיהם. ענוה כזאת היה מאיר שונא, כי תורת אמת היתה בפיו ולא ידע חנף ולא נשא פני איש. ככל דבר רצה לדעת שרשו ומעמו. הוא לא הכיט על כעל השמועה מי הוא, הוא רק הכיט על ההלכה עצמה אם ראוה היא או לא. ומטעם זה למד תורה גם מפי אלישע בן אבויה, אף שנחשב למין ורשע וכאשר הוכיחו אתו על זה ענה כי "תוכו אכל וקליפתו זרק". הוא קרא גם בספרי הצדוקים (שבת קמ"ז), לעמד על אפים ולא יסמוך על השמיעה לבדה. ענוותנותו לא היתה ממין זה, רק כמה שהיה בכור חברו חביב עליו משלו. וגם נפש אחרת יקרה היתה לו מנפשו, כמו שמצינו (ע"ז י"ח), שהעמיד נפשו בסכנה, לפדות אחות אשתו מבית שביה. ועוד מסופר (ירושלמי סוטה פ"א ה"ד) באשה אחת, שאחרה לשכת בכיהמ"ד, לשמוע דרשותיו של ר' מאיר ובכאה לכיתה בעם עליה כעלה וכקש לגרשה, אם לא תלך לרוק כפני הדרשן. כאשר נודע הדבר לר"מ קרא לאשה ואמר לה אני חשבעיני והרופאים אמרו כי רק אז ארפא אם תירק אשה כעיני וכו'. וענוה כזאת היה מהכוון ללמד את העם כמאמרו "והיה שפל רוח בפני כל אדם".

(המשך יבוא.)

פלאקס.

יצחק יעקב אשכנזי.

ליל הושענא רבה לזכרון.

ליל הושענא רבה. בעיר הקטנה המלאה תורה ויראה שמים מ. הנדולה התכוננו הכל לחוג את הימים האחרונים של סכות. את שמחת תורה חגנו הכל ככל כבוד והדר. למן בית סוחר היין העשיר יהושע שפקס עד העני שבעניים היה יום שמחת תורה היפה שבכל חגי השנה. ככל בית ובית אפו, בשלו, מנגנו שני ימים לפני החג והילדים יצאו הוצץ כרגלי ניר ועשית של ניר שמן כעל צבעים שונים קבועה כראשיהם. ובבית הרב עשו הכנות מיוחדות, כי אל סכתו יתאספו בליל הושענא רבה בכל שנה ושנה כמה בעלי בתים, לעור שם כל הלילה, ללמוד ולשמוע דברי תורה. אף שיכול הרב לבטוח בכחו הכתולה, כי תכין הכל כהוגן, ככל זאת בא כפעם בפעם אל הכירה, להשיג, כי לא יחסר דבר והוא מרמו לכתו כחכה כי הכל נכון וישר. עתה בליל הושענא רב יושב הרב בסכתו הנדולה והמקשמת, את ההושענות ככר עשה, סעודת הערב כבר אכל, והוא הוגה כרמב"ם בהלכות החג ומחכה לאורחיו.

פתאם הגידו לו, כי איש מחכה לו כחצר. "כא" קרא הרב ר' שלמה לייפניק. "ברוך הכא יעקב" קרא הרב לאורח הצעיר, אשר תאר פניו הפיק תבונה ושכל טוב, אבל דאגות החיים ויניעתם כרו לפני העת חריצות עסוקות כמצחו. "הקדמת לבא, עוד אין איש — ואיה אביך? "רבי, ענה יעקב בלומברג אחרי דומיה קצרה, באתי לשאול עצה מפי הרב. אמנם לא נכון הוא, כי בן יאשים את אביו, אבל דבר בלתי רגיל דורש תחילה בלתי רגילה. מה נעשה לאבינו?"

"העודנו נמשך אחרי האותו הישנה?" "לדאבוננו! אני ואחי קוינו כבר, כי דברי המוסר, שהניד לו הרב, פעלו עליו לטובה ולא ישוב עוד לכסלה. ואמנם עת הוא, כי ישוב מדרכו הרעה, עסקנו הולך ויורד, משא חובות מונח על ביתנו וספק הוא אם ישר כידנו, כי הנושה יהושע שפקס נוגש בנו עד אין נשוא. הנה זה כמוצאי יום כפור נשבע אבינו לפנינו, כי לא יוסיף עוד רשתות לשכרה. בנשמות אבותיו ובנשמת אמי ויל נשבע, כי מהיום והלאה יתגבר על יצרו ויעסק בעסקו כשקירה כמלפנים. אנחנו האמננו לו. עתה חפצנו ללכת עמו הלום לקרוא תקון ליל הושענא רבה הוא שוכב שכור על הארץ ואינו יודע בין ימינו לשמאלו". הרב החליק בימינו את יוקנו הארוך ויאמר אחרי התבוננות קצרה:

על לבו על אדות חובותיו לבניו, אימתי עליו בדברים אפשרים ואי אפשרים. אך לבו לב אבן, כי האלכהל השחיתוהו כבר מכשר ועד נפש. אך כאשר הזכרתי לו את אבותיו, כי הוא מחלל את כבודם והוא עתיד לתת את הדין על זה, אז נכנע לבו מעט ויענינו, כי מסחר היין, שהוא עוסק בו, הוא למכשל לו והוא מביאהו לידי חטא. כפי הנראה זכר אבותיו הוא המקום האחד בלבו המכשר לקבל עוד רושם, ורק כזה נמצא תחילה לעשות נסיון קשה. היש לך עוז, יעקב?"

"להציל את אבי ולהגן על קיומו מפני הסכנה אשליך גם את נפשי מנגד".

"זאת לא אדרוש ממך. עליך רק להתגבר על אמינה מפלה".

"דבר נא, רבי, אני אעשה כל אשר ביבולתי". "טוב, אהה אומר, כי אביך שוכב שכור ואינו יודע בין ימינו לשמאלו. כמה רגיל המצב הזה להאריך? "זה תלוי במסכות. לפחות שעות אחדות".

"זה די. עתה לך לכיתך והלכש את אביך בעזרת אחיך כגדי מתים — הלא הקיטל מוכן בבית מיום הכפורים — ושאו אותו אל בית הקברות והשכיבוהו שמה בחדר המתים. שם ישכב עד אשר ייקץ מינו. בהקיצו ובראותו את עצמו ככגדים כאלה ובמקום ההוא, אז ישים אל לבו ויעשה תשובה".

"אהה! ירא אני פן יקרהו שם אסון, פן יאחזהו השבץ ספחד".

"לא יבא לידי כך. כאשר ייקץ לא ידע נפשו, ספק יהיה לו אם כאמת כן הוא כמו שהוא רואה או רק כדמיון סתוך שכרות הוא מדמה כן. אך כאשר יסחר מחו, יכין, כי ענש הוא לו על הפרו שבועתו, שנשבע באבותיו המתים. אם לא תועיל גם התחילה הזאת, אז אבד האמלל ואתם עמו".

אנחה עמוקה כואבת היתה מענה יעקב בלומברג. "הלא בעצמך אמרת, הוסיף הרב, כי דבר בלתי רגיל צריך לתחבלות בלתי רגילות וזאת הוא תחילה כזאת".

יעקב יצא וכל חשובי הקהלה והלמדנים התקבצו בסכת הרב כמנהגם ויקראו בספר משנה תורה והרב הגיד להם דברים טובים משמחי לב. כחצי הלילה הוכאו יין ופרפראות ופירות. האנשים הטיבו לבס והצעירים שרתו את הזקנים. אז באו גם יעקב בלומברג ואחיו אל בית הרב וכאשר הגיש יעקב קערת פרי העץ אל העשיר יהושע שפקס, שאלהו זה: "מדוע לא בא אביך". הנשאל לא יכול להוציא דבר שקר מפיו וגם את האמת לא אבה להגיד אל נושהו הקשה ויען ויאמר: "אבי איננו בביתו". ובאמת כן היה. בלומברג הזקן שכב כפגור כחדר הסתים אשר בכיה"ק, שנשאוהו שמה בניו כאישון לילה בעזרת משרהם הנאמן.

"אולי שכור הוא?" שאל שפקס בלענן שאנן כשמה לאיר. יעקב העמיד פנים כלא שומע ויושט את קערת הפירות לאורחים אחרים. ובלכות יעקב ואחיו כים נגרש. כמו על נחלים שהו בבית הרב. בכקר השכם לפני הפלת השכמה הלכו אל בית הקברות, לדעת את שלום אביהם. בלכות דופקים נגשו אל הפתח, אשר שמה הכניסו את אביהם אמש, והנה מקומי ריק. כודאי פג יין הזקן בלילה ויקם וילך, כן חשבו בלבם. אך כאשר חפשו אחריו מצאוהו במקום אחר שוכב מתעלף.

"שמע ישראל! צעק יעקב, אשר יגורתי בא לי. הוא מת מפחד". אך מיד נוכח, כי עוד נשמתו בו, כי שמע את נשימתו החזקה. וישא עיניו וירא סמוך לגוף אביו בקבוקי יין ריקים, וידע כי שכור אביו שניה, אך מאין באו הלום לביה"ק בקבוקי יין? חידה היא, אשר לא יכלו הכנים הנבהלים לפתור אותה. המשל הנודע, "אלקים מבין לכל שכור את יינו" אינו שייך פה. אובדי עצות היו ולא ידעו מה לעשות עתה. וישובו העירה, להגיד לרב את אשר ראו. כבואם אל רחוב היהודים מצאו פה רעש גדול. כנפיות כנפיות עמדו ויהלחשו ויקשיבו רב קשב. וגם הנשים, אשר

טעם המהומות הרוסיות בקראקא. פלימי השודדים והגנבים הרבים, תלמידי הפקידים הצריים, עושים תועבותיהם בקראקא. ארונות כסף של כרזל רבים נקצצו על ידיהם, תחבלה מיוחדת יש להם לפתוח ארונות כאלה. עיני פקיד הפוליציא אחד עורו אחרי משכנם אותי בעירמה הצדה למקום סתר. הכל כמנהג רוסיא. שנים מן הרשעים האלה נתפשו והם נוצרים ילידי פולין הרוסית.

המסע לא"י. מן הועד המדיני הציוני בווינ מודיעים אותנו, כי הרב של עדת החרדים בווינ הרב'ג פירשם קבל עליו את ההשגחה על הכשרות במשך ימי הנסיעה החברתית לא"י. הוא נוסע עם החבורה. ככל עניני הנסיעה יפנו אל הרב הזה ע"פ האדרסה.

Rabbiner Fürst, II. Grosse Schiffgasse 8 Wien

מצב הרוח בווארשא. אחד מקוראינו שלח לנו מכתב מווארשא למוד על ידו את מצב היהודים בעיר ההוא. שם כתוב: "המצב הרוחני יוכל לתאר גם בלי אמר ודברים מצד. ואף אמנם אין מלה כפי לתאר בד את מצבנו החמרי והרוחני, כי אם אמר, כי חיינו היו עלינו למעמסה. הימים הנוראים היו לנו הפעם כאמת נוראים מאד. אבל ת"ל עברו בשלום הודות לצעקתם ואולי גם להשתדלותם של אחינו במערב. אולם הפחד עוד לא סר בכליל. ה' צבאות יגן עלינו ועל כל אחב"י."

קנגרם של יהודים. לרגלי התחדשות ההרגות באחינו יושבי ארץ הדמים ואין יודע מתי יהיה קץ הפוליציקה המרשעת הזאת, הוצעה בשני מקומות שונים הצעה, כי יתקבצו צירי היהודים מכל מקומות שושבותיהם למקום מרכזי אחד, לצעוק ולהתריע נגד ממשלת הרשעה ונגד הממשלות האחרות השותקות. הפננה בזאת של עם שלם יכול עוד כמשוך עכיה עיני השליטים עד שיתעוררו לעשות דבר למעננו. הקונגרס לא יהיה קנגרם של קהלות וחברות (בן הציע רב אחד בכורדסמט וראשי מהלך בודפסמט מסכימים לו, כי הם יקחילו את הקונגרס הזה), כי אם קנגרם של צירי כל העם (כן הציע דר. נתן בירנבוים בעתונו החדש). הצירים יבחרו מאת כל העם בכל עיר ועיר. ההצעה בעצמה טובה היא, אבל במעמ אי אפשר להוציאה אל הפועל. הלא עובדה היא, כי אין העם בכלל מרגיש מאומה מהנעשה סביבותיו ומי יעוררהו לצרף סיום ההצעה הזאת? אלו התעורר כל העם, אז היתה לנו עצה טובה מזו להושיע את אחינו בפעם אחת.

התנקשות בנפש נדיב יהודי. זו הפעם השנית, שהתנקשו המורדים מרוסיא, תלמידי התקפים הרוסים, בנפש הנדיב היהודי יעקב ה. שיף מניו-יורק. נער בושי דאה איש תוחכ חבילה עבה אל תוך סדק ארנו מכתבים. החבילה לא יכלה להכנס ובראות האיש, כי הנער רואהו, הניח את החבילה תחובה הציה וינס. הנער הוציא את החבילה ויביאנה אל הפוליציא והנה היא ערובה אל האדרסה של יעקב ה. שיף ובתוכה כסכה קטנה, אשר אלו נפתחה החבילה כדרכה, היתה מתפוצצת. שיף השיג זה כמה פעמים מכתבי הזהרה, כי נגמר דינו ודין כל עשירי היהודים באמריקא למיתה. אין ספק, כי מורדים יהודים רוצים לאנסם כזה, לתת כספם לטובת המירדה והם ממאנים. גם לרותשילד בלונדון יארכו מורדי רוסיא.

מניסמרים בלי ממשלה. אין עם בעולם, שיש לו מניסמרים רבים כהעם היהודי, אף שרוב בני עמנו אינו חפשי ואין לו אף זכויות בני אדם חפשים. בראש כל הארצות, שבהן משלו מניסמרים יהודים עומדת גם היום, כמו בכל עת, אימיליא. שם חמשה מניסמרים יהודים: נאלו מניסמר למשפטים, מווראנו לאוצר המלכות, מאסימיני לפיננץ, רבא לחנוך, קרלו שניצז לדואר ומלגרה. אחרי אימיליא עומדת הולנד בשלשה מניסמרים יהודים בשורה השנית: פאן דער ראלטע מניסמר למשפטים, ט. כהן לספינות המלחמה, והמניסמר בלי שרות מיוחדת טוביה אסר. במצרים: בארון די מנשה מניסמר לפיננץ. בארגנטינה: פערדריקו פינדו מניסמר למשפטים ונורברטו פינדו מניסמר לפיננץ. באוסטרליא: יצחק איזאקס מניסמר לעניני הפנים. בכראזיליא זשוואן פריירא מניסמר לעבודת האדמה. בקנדא: לוואי די מורס מניסמר למלחמה. בחינא: לוי הארט מניסמר למכס גבולות. בדניא: לוי מניסמר למכס ולשאר מסיס. בצרפת: הרבר שמואל מזכיר הממשלה לעניני הפנים. בפערז

פרי המושבות שכר טוב. התמיכה, שהיתה נוהגת עד בה שחתה את מדות אנשי המושבות מאד. הם חיו חיי כעלי אחרות גדולות ויעשו את כניהם לבני נסיכים הכוחלים בחיי הכפרים ורובם שואפים לנסוע למרחקים. ככל יום יסעו בני אכרים לאמריקה לצבור הון וכמושבות ישארו רק זקנים וילדים.

ירושלמי

מחרוב ומרחוק.

מאשרינו. בין אסרי ביה"ס העברי בקראקא ומסילי החרם היו גם הרב'ג ר' נפתלי מילר מו"ץ בנארדיץ והרב'ג האב"ד בקראנוב. הראשון היה בתחלה נדרף מאת הרביים ויאמרו עליו שהוא פושע ישראל. בסוף נעשה חסיד ויתפיים עמם. אבל את מעשיו הרעים עוד לא עזב. אף שהוא מורה הוראה בישראל. הכך הוא עושה ב... זה מקרוב נתן התר הוראה לשוחט קל שבקלים, שפסלו רבנים שחישתו, רשע ורמאי נודע, שישב זה כמה פעמים בבית האסורים על עברות חמורות; איש כזה עשה המו"ץ ר' נפתלי מילר למורה הוראה בישראל. לבעל מלאכה אחד התיר בפירושו לעבד בשבת. הוא גם מעורבי הדיינים. ואיש כזה מעיז לפסוק דין בשאלה חמורה, שמוטב שילכו בני יהודים לב"ס של נכרים מאשר לב"ס של יהודים. השני נרם בר"ה שעבר חלול תורה ובטול תפלה באופן נורא. לאחיו, שגם הוא יוש חלק מן הרבנות בעיר מאכיו, ישנה חזקה לעלות לתורה בר"ה והוא, התקיף במעותיו, לא נתן לקראו לתורה ותקם מהומה בכיהמ"ד אצל סה"ת הפתוח וטהקומות השיגו רבים. ושני הצדיקים האלה הורפים את הציונים. את פיהם ישפשו מה פעמים בטרם יזכירו את ביה"ס העברי ואת הציונות! "צדיק" אחר, מהטובים ע"פ התורה כי נימנזים נכרי כשר יותר מגימנזיום יהודי, נודע בעירו למלשיץ פשוט, המטריח עצמו ללכת אל שר המחוז, להלשיץ על יהודים שיש לו מינא עליהם. ועתד עוד יעיוז להאשימנו, כי אנחנו מבזים רבנים. שפר הדבר, כמו שכל מענותיהם שפר הנה. רבנים ישרים, מורי הוראה רק ע"פ תוה"ק באמונה וביושר. הנם אנשי אלקים בעינינו, הננו עפר תחת כפות רגליהם. אבל רבנים שלא התמנו ע"פ תורתם, כ"א בירושה נמלו את כסאם ומוכיחים בשקר ע"פ התורה, כי מותר למסור רבנות בני יהודים לשמר ובלבד שלא ילמדו תורה וחכמה ביחד, אינם מופים לנו מאלה המטהרים שרץ בקץ מעמים. אנחנו יכולים להוביח את מעמו הפרטי של כל רב, שחתם על האסור נגד ביה"ס העברי.

רב נבחר ע"י נוצרים. מזאלקווא כותבים לנו: העיר זאל קווא עומדת לנס. כי האחדות שולטת פה בין אנשי העיר בלי הבדל האמונה והדת בכל הזכויות האוטונומיות. וכיום החמשה ועשרים לחדש מסממבר הזה ראינו אותות האחדות והשלום. כי גם מכל הבוחרים של אינם יהודים לא נפקד איש מתת דעתו בכחירת רבינו הרב הגאון מויה פינחס דימאלט שליט"א האב"ד דפה בתור חבר מועצת העיר. הוא היה האחד מכל הנבחרים, אשר נבחר כמחלקה השניה (צווייטען וואהר-קערפער) בכל דעות הכותרים וכמונו כמוהם ישישו וישמחו בו. כאשר הוא לכבוד ותפארת בתוכנו לשלמת מרותיו ומעקותיו הנשגבות והיקרות. ולא נפליג בדבורנו לאמור, כי גם שרי הממשלה יכבדוהו בתור אדם המעלה בראותם, כי מעת שנתקבל פה לרב כמעט לא בא לפניהם דבר משפט מאיש בני אמונתנו. ב. וו"ה.

גנבת נפשות. מאלינראד ברחה בחדש שעבר בח ר' שלמה קאמטשקע עם עוגבה פקיד העדה קודעלא ותכא אל בית הנזירות הפוליציאניות בקראקא. חברת האוניון בווינ השתדלה אצל המניסמר למשפטים וקודעלא נתפש בעון הוצאת פחותים מימי מבית אכיה. אך להוצאת הנערה כמו משוליים. הנזירות עצרוה בחזקה ויאמרו, כי ממאנת הנערה לצאת ועוד מענו, כי אין רשות לאכיה עליה, כי נשואיו היו שלא כחוק, וכתו ממורת. אלה תוצאות! ההתרשלות כנשואין.

בכל דבר רשמי יכאו האשכנזים אל הרב הספרדי. ובכל זאה לא אכו האשכנזים נהיני תורקיא להשתתף בכחירת הנזורים וככחירת הרב. הם דורשים כי תתן להם הממשלה למנות עליהם רב מיוחד וראשי קהל מיוחדים ולא יהיה להם דבר עם הספרדים, כי טנהג הפרוד מן הספרדים כבר נקדש אצלם וקשה להם לבטלו. הם מהנצלים, כי סנת המאון היא רק חשש נוק, לכל יצטרכו עשירי האשכנזים לשלם מס כעד עניי הספרדים. המעם הזה הוא קלוש כל כך עד שאין צרך לבניה יתרה לסתרו. באמת עניי האשכנזים לא מעטים הם מעניי הספרדים. הוא רק פחד שוא לעבור על מנהג ישן, אף שהוא מנהג מקלקל גורם פרור ומרפה ידי הקהלה הגדולה מהתחזק ומלעשות תקונים טובים, מלבד הקלקול ההסתורי, לעשות את בית ישראל לשני עמים, כמו בימי בית ראשון, שהנביאים הצטערו על זה מאד. נקוה שהרב הראשי החדש, אשר לו העזו ורגש האוטוריטט, ימצא תחבולות לשון לחכר את בית ישראל להרום וירושלם תהיה למופת לכל הערים, אשר כהן שתי קהלות, לא מעולם היו יהודי ירושלם חלוקים לשתי קהלות. בהיות עוד האשכנזים מעטים בירושלם היו חברים לעדת הספרדים וכאשר גדל מספרם חשכו מחשבות להפרד. ואלה תולדות הפרוד. בשנת תרמ"ז נפרדו כענין בית הקברות (לפי דעתם אסור אף לקבר אשכנזים וספרדים בשרה אחד). כחשון תרכ"ז נפרדו בענין בית המשכחים. בשנת תר"ל כענין השלומי מס העיר עם הספרדים יחד, בשנת תרמ"ד נפרדו גם בתשלומי מס הצבא (עסקריה). מאז אין לטובי העדה הספרדים (המכותרים) שום אחריות על עדת הספרדים בתשלומי המסים והממשלה תמנה עליהם ממונים מיוחדים מקרבם. אז השתדלו האשכנזים, כי תתן להם הממשלה רשות גם למנות עליהם רב רשמי ראשי להם לכדם. הרב נגע עד לכ אנשי היושר והצדק איהני ישראל אשר בשתי הקהלות ויהאמצו לאחה את הקרע, לעשות פשר בניהם, שיהיה רק רב אחד ראשי לשתי הקהלות וראש הועד (נשיא הקהלה) אחד. והיה אם יבחר החכם כאשי מקרב הספרדים יהיה ראש הועד מקרב האשכנזים וכן להפך וראשי הקהלה יהיו מחציתם מן הספרדים ומחציתם מן האשכנזים. בימים ההם נפטר החכם באשי ר' מאיר פאניול והדבר לא יצא אל הפועל. אז פרץ ריב חדש בין הקהלות בדבר כסף החלוקה מאמריקה ומאנגליא ובדבר כקור חולים ויתר החברות והמחלקת בערה באש להבה ולא היה מקום לפשר והפרוד נעשה למסורה קדושה עד היום הזה.

יכול האדמה בשנה הזאת הוא טוב מכינוני. רק היין עורנו עסק רע ועסק רע יהיה כל זמן שלא ירבו היהודים יושבי הארץ עד שלא יצטרכו להוציאו לאירפה. כשנה הזאת כבר עכרו היקבים לרשות הכורמים עצמם, הענבים עלו יפה ואין ברכה בהם. בשנה הראשונה הזאת יקבלו עוד כתור תמיכה את סחיר הענבים אף אם היין שלהם הוא. לאנשי חדרה שלמה ההנהגה את מחיר ענביהם בתנאי שלא יכיאום אל היקב ולא יכבשו ליון. הענבים ירקבו בכרמים. את היין מהשנה שעברה עשו הכורמים קניאק ואין זה מביא אף מחיר הענבים. מלבר היין מביאים כל

ותהלוכותיה כזהירות יתרה, כאופן שלא נודע לה מאומה. ויוכח, כי תמימת דרך וצנועה היא, אז קרא אותה ביום אחד אל מעונו ויתודע אליה. היא היתה כמכת תמהון למראה עיניה ולמשמע אוניה. הדוענטלמן הזה הוא הוא הבטלן לפני? היתכן הדבר?

— אחרי אשר פג שממונה ספרה לו את כל אשר עבר עליה, כי אשוםטובסקי נתפש ככרמן ע"י השוטרים, כי גנב הון עתק מאביו ובית הדין הוריע את הדבר כדרך התלנרף לכל ערי החוף, ולה הצליח להתחמק והכוא ניו-יורקה. כבר שמשו בכתי מסחר דבים והמצא את מחיתה. בחברת גברים לא תבוא, כי נשנאו לה הנשואים מעת כריחתה... "בכל זאת אקה" אמר אליה, כי אם תוכלי עתה לשוכ אל הנקודה הראשונה לפני בריחתך תעשי את הדבר בחפץ לב. הוא אמר את הדבר הזה לא כ"ב מאהכתו, כי אם בחפצו להראוה, כי אותה הנפש, אשר בחלה בו כתחלה, תהי עתה מאושרת, אם יתן לה את ידו. ודבריו לא החמיאו את המטרה,

כשנודע הדבר כעיר מולדתם, כי שבו ויזוננו, התפלאו החסידים הפלא ופלא ויאמרו: כמה גדולים דברי צדיקים, הן האדמו"ר אמר מיד, כי זונג מן השמים הוא. קראקא, שכואל.

גם כסדר הא"כ, אשר נשחה ע"י התקון. כי ככל הדלות חוץ מהמענה (שלוש עשרה מדות... כזאת השנה) יחל הכית הראשון אחרי "אס" באית אחת ושני הכתים האחרים אחרי "נא כל מדה נכונה" כזאת אחרת ע"פ סדר א"כ. ורק התקנה כתפלה היתה קלקלה כסדר א"ב: כזאת כ' הראשונה "באקש" תחת "בקשי"; כזאת ו' "אתחנן" תחת "והתחננו"; כזאת ל' "אלחש" תחת "לחשי"; כזאת צ' "אצפצף" תחת "צפצפי" (כזאת ר' נוספה מלת "קומי" לפני "רני" ללא צורך). כזאת ת' "ועשה" תחת "העשו". אף על זה אעיר, כי במקומות אחרים נוסחה הוצאות השונות לספרי הסליחות אשה מרעותה וביותר כזאת ל'.

ובנוף הדבר יש לשים לב, כי לא כל התפלות למליצים שוות. התפלה למלאכים, אשר הם לפי אמונתנו עצמים היום ונמצאים, אסורה לפי דעת חז"ל ולפי דעת הרמב"ם ז"ל, כל העושה כן יצא מכלל ישראל; כי העקר החמישי אצלו לבלי להתפלל לאמצעים, ואין ספק, שכונתו על המבקש מהמלאכים להליץ טוב בעדו לפני הקב"ה; כי להאמין, שעצם נבדל עומד ברשות עצמו ויכול לעשות כרצונו בדבר מן הדברים, זה הוא גוף ע"ז. כי ע"ז אינה כי אם האמונה כרבויה אלהות; ואמנם אם יאמין איש באל אחד, שהוא בורא ומנהיג את כל העולם וקורא לו "זאוס" או "יופיטר", אין השמות האלה גרועים משם "בוג" או "גאטמ". ולכן שונים כזה מאד כל האומרים, שפרוש "בני נח לא הזהירו על השתוף" הוא, שמותר להם לעבוד אל אחר, אם הם רק עובדים גם לקב"ה, ובאמת אין ע"ז בלא שתוף, ברי כל ספק מדבר המאמר הזה רק במזכיר שם שמים ודבר אחר כאחת, כמו "יפי ליה ולך מזבח", האסור לישראל ומותר לבני נח ושתוף בעבודה ואמונה הוא ע"ז ממש ואי אפשר למין ע"ז אחרת להמצא בעולם. ובזה נדחו כל הרוצי האומרים, כי המתחנן לפני מלאך להיות לו למליץ ישר, אינו עובר על העקר החמישי.

ובכל זה יש תפלות רכות הפונות לכסא הכבוד ולהורה ולשכינה ולמות הרחמים וכדומה, להליץ בעדנו וקצת התפלות האלה בתוכות בידי גדולי חכמי ישראל, למשל ההחנה לצום גדליה וההחנה ליום ג' של עשי"ת מר' שמעון הגדול. ואין כל ספק, שלא היתה כונת מחבריהן להתפלל באמת לאלה, אשר ידברו אליהם, כי כל הדברים האלה אינם עצמים נבדלים, כי אם שינוים מפשטים מיחס הקב"ה אל עולמו. וכל התחנות האלה אינן כי אם מליצות, לעורר רחמים, כמו "שמים וארץ בקשו עלי רחמים", "הרים וגבעות בקשו עלי רחמים וכו' בפ"ר של ע"ז. וכאשר תיחס המליצה אנרים גופנים וכחות גופנים לקב"ה נגד העקר השלישי, כן תעמיד מליצי ישר ביננו וכינו ית' נגד העקר החמישי. ובתארים, אשר אין להם כל מציאות מיחדת, במח אין כל חשש, וכן במליצים, אשר לא נרע מי הם כמו, "מכניסי רחמים", "משמיעי תפלה" וכדומה. גם מחבר הסליחה "שלוש עשרה מדות" כון במח רק לשם מליצה; כי המדות אינן עצמים כי אם הארים ואין כל חשש ורק אחרי כן בימי המקובלים הראשונים קמה מחלקה ביניהם, אם הספידות, בתר, חכמה, בינה וכו' עצמים או הארים ואם הם עצם אלהות או לא. אלה הרואים כהן עצמים נבדלים וגם עצם אלהות פגעו באחדות הנורא כלי כל ספק ועליהם אמר הריב"ש ז"ל בתשובותיו "אם הנוצרים מאמיני השלוש, אלה מאמיני העשיריות". ואמנם אחרי אשר עלתה השאלה על השלחן, אם מדות הקב"ה תארים או עצמים, וראי היה מקום לחשש, כי ידמה אחד המתפללים, כי התפלה "למדה נכונה" כמשמעה ולא מליצה ולכן הקנה אחד החכמים, ואך לא בכל מקום עלה תקונו יפה וגם השאיר אחריו עוללות.

ד"ר יוסף זליגער הלוי.

בנוגע לסמינריוס המורים בירושלים באו הנאספים לידי החלטה, כי מפני שהמורים האלה יעסקו בהוראה ע"פ רוב בקולוניות העבריות, נכבד מאד, כי תהיה להם ידיעה נכונה בעבודת-האדמה והגנות. לזאת הוחלט להנהיג בסמינריוס למודי האגריקולטורה להלכה ולמעשה. באופן כזה יוכלו המורים להיות לעוזר לא רק לתלמידיהם בבתי-הספר, כי אם גם לאכרים הגדולים. שיתנו להם ידיעות ועצות שונות. וגם בעצמם יוכלו לעסוק בגנות בעת החפשית מעבודת ההוראה. בביה"ס למסחר יהיו הלמודים הראשיים: שפת-עבר וספרותה. אישכנית. דתי-ישראל וידיעות ימושיות. שפות-הלמודים הן עברית ואשכנזית. הקורס של הידיעות השמושיות יתאים לקורס הלמודים של ביה"ס למסחר וריאלי באשכנז. השעורים לעבודת האדמה בעד הסמינריוס יוסדו כנראה בחבור עם הפונד הקולוניציוני של הר"ר סאלווענדי. את תכנית הלמודים מכינים בעת. הושבים ליסד בסביבות ירושלים פרטא לעבודת אדמה עם מחלבה. פה יעסקו תלמידי הסמינריוס בעבודה מעשית, ובידיעות תאוריות יסיפו להם שעורים אגרונומים מיחיים בסמינריוס בירושלים. האספה החליטה ג"כ לתמוד בבית-נאמן בירושלים, שנוסד ע"י הר"ר יוסף חזנוביץ מביאליסטוק. באלפים טרק לשנה. לביבליאטימא הזאת יש כעת 28,000 כרכים

חוץ מזה החליטה האספה לתת תמיכה למוסדים אלה: לתלמוד-תורה של הספרדים בירושלים 550 טרק; לביה"ס לתמודי הדת ומלאכות "אור תורה" בצפת, שנוסד ע"י "המזרחי" 400 טרק; לגן הילדים בצפת—500 טרק; 2000 טרק בתור תמיכה לשבעה יתומי הפוגרומים הנמצאים בירושלים; 100 טרק לתלמידי הסמינריוס העברי בירושלים; לבית-החולים ישערי-ציון" ביפו — 500 טרק.

באיכח חברת "עזרה" בא"י הוא הדיקטור של ביה"ס למל, אפרים כהן, ולו חייבים תודה בעד כל המפעלים הנכבדים, שעשתה החברה בעד א"י.

בארצות האחרות במזרח תמכה החברה את ביה"ס "אות-תורה" כמנסטנטיואל בשלשת אלפים טרק. את ביה"ס לנערות "לומינא" בנאלאטש בסכום 1700 טרק ועוד אחרים.

אין לעבוט ספרי רבנים. לרב אחד באונגריא ירד ב"ר לנכסיו, לעבוטו ובתוך החפצים נרשמו גם ספריו בתור עבוט. הרב ערער לפני בה"ד הגדול, כי הספרים הם כלי מלאכתו ואינם בני עבוט. בה"ד הסכים לדבריו.

התן תורה. להרה"ג ר"ש סופר ז"ל מקראקא היתה חוקה, לעלות בשמחת תורה. לחתן תורה. פעם קנה עם-הארץ אחד חתן תורה. ויפקיעהו מחוקתו. תחת לקצוף העיר הרב, כי נעשה בזה שדוך נליצי, שאין החתן מכיר את הבלה... אדם הראשון ושלמה המלך. חיים אליהו הבטלן כעצמו: מה טוב ששלמה המלך לא היה אדם הראשון! אלו חיה הוא אדרייר היו אלף מצדעותיו נחמכות לו תחת האחת שנחמכה לאדרייר.

משדה הספרות והמדעים.

תפלה למריצים.

בגליון ל"ז העיר מר יהושע פרמנגר בצדק, כי הסליחה לערב ר"ה, שלש עשרה מדות האמורות בחנינה" שנתה הרבה בידי אחד המתקנים, לכל יראה המתחנן כמתפלל למדה נכונה, כי אם כמתפלל לקב"ה או כמעורר את נפשו לתפלה. אנכי כאתי להוסיף עליו רק זאת, כי מלבד הדחקים הרבים הנמצאים בנוסח אשר לפנינו ועקבות התפלה למדה, אשר נשאר אחרי התקון, כאשר הראה ר"י פרמנגר, נכיר את הדבר

אמריקה הדרומית): ד"ר הולנדר מניסטר לעניני הדתות. בפאראגואי (שם): גראציו דיו עסליא מניסטר להגנת הארץ. במורקיא: אברהם נולא פאשא מניסטר לספינות המלחמה. בז'אס (אזיא המזרחית): חואן ליטלו מניסטר לנמוסי המלכות. בליבריא (אפריקה): עקבא רעזי נשיא הארץ ומושלה. — יש לנו איפא מושל ומניסטרס ואיה ממשלתנו? ומה עשו שרינו אלה בשביל עמם?

כניסת יהודים למצרים. זה כמה שבועות מרבים גולים יהודים מרוסיא לבא מצרימה. ועד נוסד שם לעזרים להתישב בארץ. העשירים מרבים להתנדב. בחדש שעבר ערך הועד נשף חשק לצדקדק, שהביא למכות הגולים ש"פ אלף בתר.

גמנוזים עברי בארץ ישראל. כמותו זמן שנוסדו כתי ספר תיכוניס עברים בקראקא ובבוקובינה נוסד גמנוזים עברי גם ביפו בארץ ישראל. המיסד הוא דקטור מטמן ועתה נמסר המוסד לידי ועד. בהודעתו אומר הועד: הגמנסיה העברית תתן לתלמידיה כחמש מחלוקותיה הראשונות היכולה בינונית ריאלית קומרציאלית עם ידיעת השפות הצרפתית, הערבית והתורקית. האנגלית והגרמנית, מלבד העברית. שפת הלמודים בגמנסיה — העברית. במחלוקותיה העליונות תכין הגמנסיה את התלמידים אל האוניבסיטה או אל הפוליטכניקום! לשנת תרס"ז מתקבלים תלמידים ותלמידות לשלש כתות המכינה ולמחלקות הראשונה והשניה של הגמנסיה. ידוע שבא"י יש לרבנים השפעה על הצבור יותר מאשר בארצות הגולה ושם לא קמו כלל הרבנים למחות, לא אספו חתימות והקנאים לא שכרו רוצחים לעוד. זאת בא"י אין כלל גמנוזים נכרי אף אחד, שכני היהודים מתחנכים שם לנכרים ומחללים שבת וכל זאת לא מחו הרבנים. בארץ ישראל לא רק שאין גלות נכרית, כי אם גם גלות בין יהודים אין שם. שם באויר א"י היהודי חפשי והוגה דעת של עצמו ורא של אחרים. שם גם הרבנים יודעים, כי אי אפשר להחזיר נגלל העת אחרונת.

אספת החברה "עזרה" של יהודי אשכנז. ביום 16 לח"ז היתה אספה לבאי-בח החברה "עזרה" של יהודי אשכנז, תחת נשיאות ד"ר סמואל מיד אחרי האספה מסר הר"ר פאול נתן דו"ח. גמנסיעתו כרוסיא. שיהתו עם המניסטרס סמולין וקוקובצב. ודעתי ע"ד עתידות רוסיא והיהודים בארץ הזאת. השקפת הד"ר נתן על עתידות רוסיא והיהודים היושבים בה היא פסימית מאד. חוץ מזה הרצה ע"ד הצעדים, שעשתה חברת "עזרה", לעזור לנוגעי הפוגרום בשדלץ ולמנוע ממעשי דמים כאלה בערים אחרות וביחוד בווארשא. — אחרי כן עברה דאספה אל שאלות אחדות של סדר היום. הנכבדה מהן היא שאלת בתי-הספר. החברה בא לידי חכמה, כי בנידון זה יש לעשות הרבה מאד בארצות המזרח וביחוד בא"י, מפני שהכניסה לארץ הזאת התגברה מאד בשנה האחרונה, והאלימנט העברי תופס פה מקום נכבד. מהדו"ח נראה, כי בירושלים נוסדו ע"י החברה "עזרה" שלשה נניילרים, ביפו — שנים, בצפת — אחד, ובירושלים — סמינריוס למורים עברים. עתה נגשח החברה ליסוד בתי-ספר רבים אחרים. בירושלים נפתח ביה"ס לנערות. וביפו נוסד באפריל שנה זאת ביה"ס בעל שיש מחלקות לנערים. החברה "עזרה" תומכת בכספה גם בהרכבת ביה"ס שלא נוסדו על ידה. כן החליטה האספה לתת לביה"ס של למל, המתמייים זה חמשים שנה בירושלים ומתפתח היטב, תמיכה של 5000 טרק לשנת 1907. ביה"ס של למל הוא ביה"ס עברי תיכוני בעל שש מחלקות. החברה "עזרה" חפצה לעשותו כמתוך בין בתה"ס הנמוכים ובית אולפנא גבוה. לזה יוסיפו על שש המחלקות מחלקת-הכנה לעבוד תלמידים, שנגמרו את חוק למורים בגני הילדים. עוד נכונה חברת "עזרה" ליסד בא"י בתי-אולפנא גבוהים, למען לתת את היכולת לתלמידים שלל בתה"ס העברים התיכוניס בא"י להשתלם במדעים ולהיות מסוגלים לשאת משרות גבוהות בתוגרמא. הוחלט ג"כ ליסד בירושלים ביה"ס למסחר בעל שלש מחלקות. ביה"ס הזה יהי כמו המשד ביה"ס למל, והמחלקה הראשונה שלו תכין תלמידים לסמינריוס המורים.

הפיצו את "המצפה" בין כל יודעי שפת עבר!